

**«Περιπλάνηση στο Χωρο-Χρόνο
μέσα από διαδραστικούς χάρτες και χρονο-χάρτες»**

Λογισμικό Ιστορίας για το Γυμνάσιο

Τετράδιο Μαθητή

Βασίλης Βασιλείου: Εκπαιδευτικός

Έλενα Γκίκα: Εκπαιδευτικός

Χάρης Ζαρωτιάδης: Εκπαιδευτικός

ΥΠΕΠΘ / ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ»

Γ' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΕΡΓΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ ΚΑΤΑ 80% ΑΠΟ ΤΟ ΕΚΤ
ΚΑΙ ΚΑΤΑ 20% ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ
«Ολοκληρωμένη Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

Τεχνική Υποστήριξη

Δικτυακός Τόπος : www.intracom-schools.gr και
www.chorochronos.gr

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο : support_it@intracom-it.gr

Τηλέφωνο : 210-6679105

Fax : 210-6679106

Υπεύθυνη : κα Μπερτσά Όλγα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	Η ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ – Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ.....	5
1.1	Ο Κυκλαδικός πολιτισμός.....	5
1.2	Ο Μινωϊκός πολιτισμός.....	7
1.3	Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός.....	10
2	Η ΖΩΗ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ ΑΠΟ ΤΟ 800 – 479 Π.Χ.....	13
2.1	Από τις φυλετικές κοινωνίες στην πόλη – κράτος.....	13
2.2	Περσικοί πόλεμοι.....	18
3	Η ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ.....	21
4	ΗΓΕΜΟΝΙΚΟΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΟΛΕΩΝ.....	23
4.1	Πελοποννησιακός πόλεμος.....	23
4.2	Η ηγεμονία της Σπάρτης.....	25
4.3	Η ηγεμονία της Θήβας.....	27
5	Η ΑΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ 29	
5.1	Το Μακεδονικό κράτος - Φίλιππος ο Β΄.....	29
5.2	Μέγας Αλέξανδρος.....	31
6	ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΑΙΩΝΕΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ.....	33
7	ΛΑΟΙ ΣΤΟΝ ΠΕΡΙΓΥΡΟ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.....	38
8	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΚΜΗΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ.....	41
8.1	Εικονομαχία.....	41
8.2	Συγκρούσεις με τους Σλάβους, Βούλγαρους και Άραβες.....	41
8.3	Τα θέματα.....	43
8.4	Ιεραποστολική δράση των Βυζαντινών.....	44

9	ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ	45
9.1	Το σχίσμα των εκκλησιών	45
9.2	Οι σταυροφορίες και οι συνέπειές τους (1096-1261)	45
9.3	Η Β΄ Σταυροφορία (1145-1148).....	46
9.4	Η Γ΄ Σταυροφορία (1189-1192).....	47
9.5	Η Δ΄ Σταυροφορία.....	47
9.6	Συνέπειες των Σταυροφοριών	47
9.7	Ανασύσταση του Βυζαντίου και υποταγή στους Οθωμανούς.....	48
9.8	Η άλωση της Κωνσταντινούπολης	48
10	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ 1821-1823	49
11	Η ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.....	51
12	Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟΥΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ	55
13	ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ	59
14	ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ	61

Τάξη Α΄ Γυμνασίου

1 Η προϊστορία του Αιγαίου – Η εποχή του χαλκού

1.1 Ο Κυκλαδικός πολιτισμός

► Δραστηριότητα 1

Εντοπισμός στο χάρτη νησιών και οικισμών όπου αναπτύχθηκε ο Κυκλαδικός πολιτισμός και ο χρωματισμός τους.

Οδηγία:

Θα πρέπει να χρησιμοποιήσετε τον ιστορικό χάρτη με την περιοχή των Κυκλάδων. Ένας ανάλογος χάρτης βρίσκεται στο σχολικό σας βιβλίο, στη σελ. 21.

► Δραστηριότητα 2

Ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά των οικισμών;

Οδηγία:

Χρειάζεται να παρατηρήσετε το γεωφυσικό χάρτη των νησιών (περιοχές ορεινές και παράλιες) και την ασυνέχεια που παρουσιάζουν οι Κυκλάδες, λόγω του ότι είναι νησιά και παρεμβάλλεται η θάλασσα.

► Δραστηριότητα 3

Πότε και από τι καταστρέφονται οι οικισμοί;

Οδηγία:

Είναι χρήσιμο πρώτα να παρατηρήσετε την καлдέρα της Μήλου και να διαπιστώσετε ότι τα νησιά των Κυκλάδων είναι ηφαιστιογενή και παρουσιάζουν σεισμικότητα την εποχή που εξετάζουμε.

► Δραστηριότητα 4

Εντοπίστε στο χάρτη περιοχές με τις οποίες ανέπτυξαν εμπορικές δραστηριότητες οι Κυκλαδίτες.

Οδηγία:

Εντοπίστε στο χάρτη τις περιοχές που συνορεύουν οι Κυκλάδες προς όλα τα σημεία του ορίζοντα.

► **Δραστηριότητα 5**

Ποια είναι η πορεία παρακμής του κυκλαδικού πολιτισμού;

► **Δραστηριότητα 6**

Ποια είναι τα κύρια χαρακτηριστικά των κυκλαδικών ειδωλίων;

Οδηγία:

Παρατηρήστε τα ειδώλια ως προς το μέγεθος, το υλικό κατασκευής, το σχήμα, το βάθος (αν παρουσιάζουν), τις μορφές που απεικονίζουν.

► **Δραστηριότητα 7**

Τι εντύπωση σας προκαλούν τα κυκλαδικά ειδώλια;

► **Δραστηριότητα 8**

Πού οφείλεται η ανάπτυξη του κυκλαδικού πολιτισμού;

Οδηγία:

Παράγοντες που πρέπει να λάβετε υπόψη σας είναι το κλίμα, το έδαφος και το υπέδαφος, οι ασχολίες των κατοίκων, οι επαφές με άλλους λαούς και πολιτισμούς.

Δραστηριότητα επέκτασης των γνώσεων

Να ανατρέξετε στην ηλεκτρονική σελίδα του υπουργείου πολιτισμού (<http://www.culture.gr/>) και να συγκεντρώσετε φωτογραφικό υλικό σχετικό οικισμούς και ειδώλια του Κυκλαδικού πολιτισμού. Επισκεφθείτε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους που είναι γνωστοί ως σπουδαία Κυκλαδικά κέντρα.

Δραστηριότητα επέκτασης γνώσεων

Αναζητήστε στην ιστοσελίδα του υπουργείου Πολιτισμού (<http://www.culture.gr/>) πληροφορίες για αρχαιολογικούς χώρους στα νησιά των Κυκλάδων.

Τάξη Α΄ Γυμνασίου

1.2 Ο Μινωϊκός πολιτισμός

► Δραστηριότητα 1

Από πού παίρνει το όνομά του ο πολιτισμός της Κρήτης;

► Δραστηριότητα 2

Ποια είναι τα γνωστότερα ανάκτορα της Κρήτης και ποια η πορεία τους στο χρόνο; Εντοπίστε τα στο χάρτη.

Οδηγία:

Για να διευκολυνθείτε στην απάντησή σας σχετικά με την χρονική εξέλιξη των ανακτόρων, μπορείτε να συμβουλευτείτε το χρονολογικό πίνακα της ενότητας.

► Δραστηριότητα 3

Ποιες λειτουργίες συγκέντρωναν τα ανάκτορα;

Οδηγία:

Πρέπει να έχετε υπόψη σας ότι τα ανάκτορα είχαν πολυσύνθετο ρόλο στην οικονομική, διοικητική, πολιτική, θρησκευτική και πολιτιστική ζωή της Μινωικής Κρήτης.

► Δραστηριότητα 4

Ποια βασικά χαρακτηριστικά των ανακτόρων γνωρίζετε; Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο μύθο για το λαβύρινθο και το μινωικό ανάκτορο;

► Δραστηριότητα 5

Ποια συστήματα γραφής διέθεταν οι Μινωίτες;

Οδηγία:

Θα πρέπει προηγουμένως να μελετήσετε τις γραπτές μαρτυρίες που σώζονται από το Μινωικό πολιτισμό (δίσκος της Φαιστού, επιγραφές σε πήλινα αγγεία).

► Δραστηριότητα 6

Αναζητήστε στο χάρτη περιοχές με τις οποίες οι Μινωίτες ανέπτυξαν εμπορικές σχέσεις.

► Δραστηριότητα 7

Εντοπίστε αποικίες που ίδρυσαν οι Μινωίτες.

Απάντηση:

Ίδρυσαν αποικίες στη Μήλο, στη Ρόδο, στη Σάμο και στη Θήρα., στην Κω, στην Κάρπαθο, στην Κύθνο, στα Κύθηρα, στην Κέα.

► Δραστηριότητα 8

Γιατί το σύστημα πολιτικής οργάνωσης των Μινωιτών χαρακτηρίζεται συγκεντρωτικό;

Οδηγία:

Θα βοηθηθείτε στην απάντησή σας, αν προηγουμένως μελετήσετε τη δομή και τη λειτουργία των Μινωικών ανακτόρων.

► Δραστηριότητα 9

Τι άνθρωποι ήταν οι Μινωίτες; Πώς κυλούσε η καθημερινή ζωή τους;

► Δραστηριότητα 10

Εντοπίστε στο χάρτη ιερά και τόπους λατρείας των Μινωιτών.

Οδηγία:

Χρειάζεται να ανατρέξετε στο χάρτη και να εντοπίσετε ιερά κορυφής και σπήλαια.

► Δραστηριότητα 11

Τι αντιπροσώπευαν οι γυναικείες θεότητες;

► Δραστηριότητα 12

Τι θέματα παριστάνουν οι τοιχογραφίες των ανακτόρων;

► Δραστηριότητα 13

Ποια αγγεία ονομάζουμε καμαραϊκά;

► Δραστηριότητα 14

Εκτός από τα αγγεία τι άλλα είδη μινωικής τέχνης έχουμε βρει;

Οδηγία:

Θα πρέπει να συμβουλευθείτε τις πηγές που υπάρχουν στο λογισμικό του κεφαλαίου αλλά και τις εικόνες τέχνης του σχολικού σας βιβλίου.

Δραστηριότητα επέκτασης γνώσεων:

Να ανατρέξετε στην ηλεκτρονική σελίδα του υπουργείου πολιτισμού (<http://www.culture.gr/>) και να συγκεντρώσετε φωτογραφικό υλικό σχετικό με τον αρχαιολογικό χώρο της Κνωσού. Επισκεφθείτε το Αρχαιολογικό μουσείο του Ηρακλείου και αρχαιολογικούς χώρους που είναι γνωστοί ως σπουδαία Μινωικά κέντρα.

Τάξη Α΄ Γυμνασίου**1.3 Ο Μυκηναϊκός πολιτισμός****► Δραστηριότητα 1**

Από πού παίρνει το όνομά του ο μυκηναϊκός πολιτισμός;

Οδηγία:

Εντοπίστε στο χάρτη το σημαντικότερο κέντρο του πολιτισμού αυτού.

► Δραστηριότητα 2

Ποιες είναι οι περίοδοι του μυκηναϊκού πολιτισμού;

► Δραστηριότητα 3

Να εντοπίσετε στο χάρτη τα μυκηναϊκά ανάκτορα. Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά των μυκηναϊκών ανακτόρων; Ποια κοινά στοιχεία υπάρχουν ανάμεσα στις ξεχωριστές μυκηναϊκές επικράτειες;

Οδηγία:

Θα σας βοηθήσουν στην αναζήτηση τα εργαλεία του χάρτη. Αναζητήστε την κάτοψη ενός μυκηναϊκού ανακτόρου από τις πηγές.

► Δραστηριότητα 4

Να εντοπίσετε άλλα μυκηναϊκά κέντρα στην ηπειρωτική Ελλάδα.

Οδηγία:

Η αναζήτηση θα γίνει με τη βοήθεια των εργαλείων του χάρτη.

▶ Δραστηριότητα 5

Με ποιους τομείς της οικονομίας ασχολήθηκαν οι Μυκηναίοι;

▶ Δραστηριότητα 6

Πώς ιεραρχείται η μυκηναϊκή κοινωνία;

▶ Δραστηριότητα 7

Εντοπίστε στο χάρτη περιοχές όπου ανασκάφθηκαν πήλινες πινακίδες με τη Γραμμική Β΄ γραφή. Τι γνωρίζετε για τη γραφή αυτή;

Οδηγία:

Θα πρέπει να ανατρέξετε στις πηγές που αναφέρονται στη Γραμμική Β΄.

▶ Δραστηριότητα 8

Σημειώστε στο χάρτη εμπορικούς σταθμούς και αποικίες των Μυκηναίων.

▶ Δραστηριότητα 9

Ποιοι λόγοι οδήγησαν στην παρακμή του μυκηναϊκού πολιτισμού;

▶ Δραστηριότητα 10

Παρατηρήστε τα κυκλώπεια τείχη στην ακρόπολη των Μυκηνών. Τι χαρακτήρα διέθεταν οι Μυκηναίοι;

Οδηγία:

Μπορείτε να ανατρέξετε στις πηγές για να δείτε εικόνες των παραπάνω μνημείων.

► **Δραστηριότητα 11**

Ποιες ομοιότητες και διαφορές υπάρχουν στη μυκηναϊκή και την μινωική θρησκεία;

Οδηγία:

Είναι σίγουρο ότι οι Μυκηναίοι επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από τη Μινωική θρησκεία και υιοθέτησαν λατρευτικά της σύμβολα.

► **Δραστηριότητα 12**

Ποια χαρακτηριστικά είχαν οι θολωτοί τάφοι; Ποιους θολωτούς τάφους γνωρίζετε; Σημειώστε στο χάρτη τα μέρη όπου έχουν ανασκαφεί.

Οδηγία:

Θα πρέπει να ανατρέξετε στις πηγές και να αναζητήσετε εικόνες με κάτοψη θολωτού τάφου.

Δραστηριότητα επέκτασης των γνώσεων:

Να ανατρέξετε στην ηλεκτρονική σελίδα του υπουργείου πολιτισμού (<http://www.culture.gr/>) και να συγκεντρώσετε φωτογραφικό υλικό σχετικό με τα μνημεία του Μυκηναϊκού πολιτισμού. Επισκεφθείτε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους που είναι γνωστοί ως σπουδαία μυκηναϊκά κέντρα.

Τάξη Α΄ Γυμνασίου

2 Η ζωή στον ελλαδικό χώρο από το 800 – 479 π.Χ.**2.1 Από τις φυλετικές κοινωνίες στην πόλη – κράτος****► Δραστηριότητα 1**

*Ποιες μετακινήσεις παρατηρούνται στον ελληνικό χώρο στο διάστημα 1100-950 π.Χ.;
Να σχεδιάσετε στο χάρτη αυτές τις μετακινήσεις.*

Οδηγία:

Συμβουλευτείτε το συνοδευτικό κείμενο της ενότητας. Χρησιμοποιείστε τα εργαλεία του χάρτη.

► Δραστηριότητα 2

*Να χρωματίσετε με διαφορετικό χρώμα τις εγκαταστάσεις των Αιολέων, Ιώνων και Δωριέων στα παράλια της Μ. Ασίας κατά τον α΄ αποικισμό (μέσα 11^{ου} – 8^{ου} αι. π.Χ.).
Εντοπίστε τις πόλεις που αποτελούσαν θρησκευτικά κέντρα.*

Οδηγία:

Συμβουλευτείτε το χάρτη του σχολικού βιβλίου, σελ. 38.. Χρησιμοποιείστε τα εργαλεία του χάρτη.

► Δραστηριότητα 3

Να αναφέρετε αίτια που οδήγησαν στον α΄ αποικισμό.

► Δραστηριότητα 4

Ποια ήταν τα αίτια του β΄ αποικισμού; Μπορείτε να βρείτε συνέπειες από τον β΄ αποικισμό;

Οδηγία:

Αναζητείστε τα αίτια σε οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο.

► **Δραστηριότητα 5**

Ποια ήταν η διαδικασία που ακολουθούσαν οι πόλεις που ίδρυσαν αποικίες; Ποιες διαφορές εντοπίζετε ανάμεσα στον α΄ και στο β΄ αποικισμό;

Οδηγία:

Μελετήστε το συνοδευτικό κείμενο της ενότητας.

► **Δραστηριότητα 6**

Αναζητείστε στο χάρτη τις παρακάτω αποικίες που ίδρυσαν οι ελληνικές πόλεις στην παρένθεση και αναρτήστε σχετικό σημείωμα.

Μασσαλία (Φωκαείς), Νίκαια (Μασσαλιώτες), Τάρας (Σπάρτη), Ρήγιον (Χαλκιδαίοι και Μεσσήνιοι), Κατάνη (Νάξος), Συρακούσες (Κόρινθος), Οδησσός (Μίλητος), Τραπεζούντα (Μίλητος), Βυζάντιο (Μεγαρείς).

Οδηγία:

Χρησιμοποιείστε τα εργαλεία του χάρτη.

► **Δραστηριότητα 7**

Ποια είναι τα κυριότερα χαρακτηριστικά της πόλης – κράτους;

► **Δραστηριότητα 8**

Ποιες πολιτικές μεταβολές σημειώθηκαν στα πλαίσια της πόλης – κράτους;

Οδηγία:

Θα πρέπει να παρακολουθήσετε τη διαδοχή των πολιτευμάτων στα πλαίσια της πόλης –κράτους.

▶ **Δραστηριότητα 9**

Εντοπίστε στο χάρτη πόλεις που είχαν τυραννικό πολίτευμα και αναρτήστε σημείωμα με το όνομα του τυράννου και με τα έργα που κατασκεύασε για να γίνει λαοφιλής.

Οδηγία:

Η δραστηριότητα αυτή γίνεται πάνω στον ηλεκτρονικό χάρτη.

▶ **Δραστηριότητα 10**

Σε ποιες κοινωνικές τάξεις διακρίνονταν οι Σπαρτιάτες; Ποιοι ήταν οι φορείς εξουσίας στη Σπάρτη;

▶ **Δραστηριότητα 11**

Ποια ήταν τα κύρια γνωρίσματα της σπαρτιατικής αγωγής;

▶ **Δραστηριότητα 12**

Ποιοι ήταν οι φορείς εξουσίας στο αριστοκρατικό πολίτευμα της Αθήνας;

▶ **Δραστηριότητα 13**

Ποια πολιτικά μέτρα πήρε ο Σόλων;

► **Δραστηριότητα 14**

Ποιες μεταρρυθμίσεις έκανε ο Κλεισθένης;

► **Δραστηριότητα 15**

Ποιοι δεσμοί ένωναν τους Έλληνες;

► **Δραστηριότητα 16**

Αναρτήστε σημείωμα στο χάρτη εκεί όπου τελούνταν οι Ολυμπιακοί Αγώνες με τις κυριότερες πληροφορίες γι' αυτούς.

► **Δραστηριότητα 17**

Να βρείτε διαφορές στον τρόπο τέλεσης των αρχαίων Ολυμπιακών αγώνων και των σύγχρονων.

Οδηγία:

Η δραστηριότητα αυτή γίνεται πάνω στον ηλεκτρονικό χάρτη. Θα πρέπει να συμβουλευτείτε την πηγή που αναφέρεται στους Ολυμπιακούς Αγώνες.

► **Δραστηριότητα 18**

Εντοπίστε στο χάρτη τα μαντεία της αρχαιότητας. Σήμερα υπάρχουν μορφές «μαντείας»;

► **Δραστηριότητα 19**

Τι ήταν οι αμφικτιονίες; Εντοπίστε στο χάρτη τη σημαντικότερη.

Δραστηριότητα επέκτασης γνώσεων

Οργανώστε ένα υποθετικό αποικισμό. Απαριθμήστε τα στάδια προετοιμασίας του. Σχεδιάστε στο χάρτη την πορεία του ταξιδιού.

Δραστηριότητα επέκτασης γνώσεων

Αναζητήστε στο ίντερνετ με τη βοήθεια μηχανής αναζήτησης πληροφορίες για τα μαντεία της αρχαιότητας. Αποθηκεύστε τις σημαντικότερες στο ηλεκτρονικό σας αρχείο.

Τάξη Α΄ Γυμνασίου**2.2 Περσικοί πόλεμοι****► Δραστηριότητα 1**

Χρωματίστε στο χάρτη τα όρια του περσικού κράτους το 480 π.Χ. β) Μετρήστε την έκτασή του με τη βοήθεια των εργαλείων του χάρτη.

Οδηγία:

Η δραστηριότητα αυτή γίνεται με τη βοήθεια των εργαλείων του χάρτη.

► Δραστηριότητα 2

Γράψτε τρία αίτια της Ιωνικής επανάστασης (499 π.Χ.).

► Δραστηριότητα 3

Εντοπίστε στο χάρτη και αναρτήστε σχετικό σημείωμα τις πόλεις που βοήθησαν με ενισχύσεις τους Ίωνες.

► Δραστηριότητα 4

Ποια Ιωνική πόλη υπέστη μεγάλη καταστροφή από τους Πέρσες; Εντοπίστε στο χάρτη την πόλη και αναρτήστε σχετικό σημείωμα. Πώς αντιμετώπισαν οι Αθηναίοι αυτή την καταστροφή;

► Δραστηριότητα 5

α) Σχεδιάστε με διαφορετικό χρώμα στο χάρτη τις δύο πρώτες εκστρατείες των Περσών εναντίον της Ελλάδας μετά την καταστολή της Ιωνικής επανάστασης. β) Ποιοι ήταν επικεφαλής;

Οδηγία:

Για την παραπάνω δραστηριότητα μπορείτε να βοηθηθείτε από το χάρτη του σχολικού βιβλίου, σελ. 60.

► **Δραστηριότητα 6**

Τοποθετήστε τα παρακάτω γεγονότα στη σωστή χρονολογική σειρά:

- α. Περσική εκστρατεία εναντίον των Σκυθών.
- β. Ιωνική επανάσταση.
- γ. Εκστρατεία Μαρδόνιου.
- δ. Μάχη του Μαραθώνα.
- ε. Μιλήτου άλωσις
- στ. Εκστρατεία Δάτη – Αρταφέρνη

Αντιστοιχίστε τους όρους του παρακάτω πίνακα και τοποθετήστε τους στη σωστή χρονολογική σειρά:

Μαραθώνας	Έλληνες	Θεμιστοκλής
Σαλαμίνα	Αθηναίοι	Λεωνίδας
Θερμοπύλες	Έλληνες	Μιλτιάδης
Πλαταιές	Σπαρτιάτες	Παυσανίας

Αντιστοιχίστε τους όρους των παρακάτω στηλών:

Δαρείος	εκστρατεία εναντίον Ερέτριας - Αθήνας
Μαρδόνιος	εκστρατεία εναντίον των Σκυθών
Δάτης – Αρταφέρνης	εκστρατεία εναντίον της Θράκης - Μακεδονίας
Ξέρξης	εκστρατεία εναντίον της Ελλάδας
	μάχη στις Πλαταιές

Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα:

μάχες	έτος	αρχηγοί Ελλήνων	αρχηγοί Περσών	έκβαση
Μαραθώνας				
Θερμοπύλες				
Σαλαμίνα				
Πλαταιές				

► Δραστηριότητα 7

Σχεδιάστε στο χάρτη την πορεία της εκστρατείας του Ξέρξη (480 π.Χ.). Να επισημάνετε τοποθεσίες όπου έγιναν σπουδαίες μάχες και ναυμαχίες και να αναρτήσετε σημειώματα με πληροφορίες γι' αυτές.

Οδηγία:

Για την παραπάνω δραστηριότητα μπορείτε να βοηθηθείτε από το χάρτη του σχολικού βιβλίου, σελ. 60.

► Δραστηριότητα 8

Ποια διαφορά παρουσιάζει το τοπίο στην περιοχή των Θερμοπυλών σήμερα σε σχέση με την αρχαιότητα;

► Δραστηριότητα 9

Γιατί η επιλογή του πεδίου μάχης στις Θερμοπύλες και στη Σαλαμίνα παρουσιάζει ομοιότητες; Αναζητήστε στο χάρτη την απάντηση.

► Δραστηριότητα 10

Ποιες συνέπειες είχε για τους Έλληνες η επιτυχής αποσόβηση του περσικού κινδύνου;

Δραστηριότητα επέκτασης γνώσεων

Αναζητήστε στην ιστοσελίδα του υπουργείου Πολιτισμού (<http://www.culture.gr/>) πληροφορίες για τον Τύμβο του Μαραθώνα από τον Κατάλογο των μνημείων

3 Η ηγεμονία της Αθήνας

► Δραστηριότητα 1

α) Ποια ήταν τα κύρια χαρακτηριστικά της Συμμαχίας της Δήλου;

β) Να χρωματίσετε στο χάρτη τις πέντε φορολογικές περιφέρειες στις οποίες είχαν χωρίσει οι Αθηναίοι τα μέλη της Συμμαχίας.

Απάντηση:

Οδηγία:

Για το β΄ ερώτημα μπορείτε να βοηθηθείτε από το χάρτη του σχολικού βιβλίου, σελ. 69.

► Δραστηριότητα 2

α) Εντοπίσετε στο χάρτη τον Ευρυμέδοντα ποταμό της Παμφυλίας και αναρτήστε σημείωμα με πληροφορίες για το ιστορικό γεγονός που έγινε το 467 π.Χ.

β) Με ποια συνθήκη τελειώνουν οι Ελληνοπερσικοί πόλεμοι;

► Δραστηριότητα 3

Ποιες αποφάσεις του Περικλή για το μέλλον της Συμμαχίας τη μετέτρεψαν σε Αθηναϊκή ηγεμονία;

► **Δραστηριότητα 4**

Αντιστοιχίστε τα στοιχεία της στήλης α΄ με τα αντίστοιχα της στήλης β΄:

στήλη α΄		στήλη β΄
1. Ίδρυση της Συμμαχίας της Δήλου		α. 449 π.Χ.
2. Ειρήνη του Καλλία.		β. 467 π.Χ.
3. Νίκη στον Ευρυμέδοντα ποταμό		γ. 478 π.Χ.
4. Μεταφορά του ταμείου της Συμμαχίας από τη Δήλο στην Αθήνα.		δ. 454 π.Χ.

► **Δραστηριότητα 5**

Να αναφέρετε τις σημαντικότερες αποφάσεις του Περικλή για την ενίσχυση του δημοκρατικού πολιτεύματος.

► **Δραστηριότητα 6**

Ποιοι είναι οι σημαντικότεροι θεσμοί της αθηναϊκής δημοκρατίας;

► **Δραστηριότητα 7**

Τι ήταν οι λειτουργίες;

Δραστηριότητα επέκτασης γνώσεων

Αναζητήστε στην ιστοσελίδα του υπουργείου Πολιτισμού (<http://www.culture.gr/>) πληροφορίες για τα αρχαιολογικά μνημεία στον ιερό βράχο της Ακρόπολης της Αθήνας

4 Ηγεμονικοί ανταγωνισμοί και αποδυνάμωση των ελληνικών πόλεων

4.1 Πελοποννησιακός πόλεμος

► Δραστηριότητα 1

Να αναφέρετε αίτια και αφορμές του Πελοποννησιακού πολέμου. Να επισημάνετε στο χάρτη τις περιοχές στις οποίες θα αναφερθείτε.

► Δραστηριότητα 2

Σε ποιες φάσεις διακρίνεται ο Πελοποννησιακός πόλεμος; Να εντοπίσετε στο χάρτη τις περιοχές όπου διαδραματίστηκαν επιχειρήσεις σε κάθε φάση.

Απάντηση:

► Δραστηριότητα 3

Να χρωματίσετε στο χάρτη την έκταση των αντίπαλων συμμαχιών στον Πελοποννησιακό πόλεμο.

Οδηγία:

Θα σας βοηθήσει ο χάρτης του σχολικού βιβλίου, σελ. 82.

► Δραστηριότητα 4

Να σχεδιάσετε στο χάρτη την πορεία της Αθηναϊκής εκστρατείας στη Σικελία. Καταγράψτε τα ονόματα των πόλεων, απ' όπου πέρασαν οι Αθηναίοι και οι Σπαρτιάτες.

Οδηγία:

Θα σας βοηθήσει ο χάρτης του σχολικού βιβλίου, σελ. 87.

► Δραστηριότητα 5

Να εντάξετε στον παρακάτω πίνακα τα γεγονότα σε κάθε μία από τις τρεις περιόδους του Πελοποννησιακού πολέμου:

	α΄	β΄	γ΄
η κατάληψη της Σφακτηρίας			
η ναυμαχία στις Αργινούσες			
η Νικείος ειρήνη			
η κατάληψη της Αμφίπολης			
η εκστρατεία στη Σικελία			
η οχύρωση της Δεκέλειας από τους Σπαρτιάτες			
η καταστροφή στους Αιγός ποταμούς			
η αποστασία της Λέσβου			

► Δραστηριότητα 6

Ποιοι ήταν οι όροι σύναψης ειρήνης που επέβαλαν οι Σπαρτιάτες στους Αθηναίους το 404 π.Χ.;

Δραστηριότητα επέκτασης γνώσεων

Με βάση την πηγή του Θουκυδίδη (Θουκυδίδη Ιστορία, 1.70-71, δημηγορία Κορινθίων προς τους Σπαρτιάτες) να εντοπίσετε τις ιδεολογικές και πολιτισμικές διαφορές Σπαρτιατών και Αθηναίων:

- Ποιες είναι οι προτάσεις του βασιλιά Αρχίδαμου;
- Ποιοι είναι οι δισταγμοί του αναφορικά με την κήρυξη του πολέμου;

Τάξη Α΄ Γυμνασίου

4.2 Η ηγεμονία της Σπάρτης**► Δραστηριότητα 1**

Γιατί η Σπάρτη μετά τη νίκη της επί της Αθήνας δυσαρέστησε τους συμμάχους της;

► Δραστηριότητα 2

Εντοπίστε στο χάρτη τη δράση του Θρασύβουλου και των δημοκρατικών για την ανατροπή της τυραννίας των Τριάκοντα στην Αθήνα.

► Δραστηριότητα 3

Σχεδιάστε στο χάρτη την πορεία των Μυρίων σύμφωνα με την Κύρου Ανάβαση του Ξενοφώντα και αναρτήστε σημείωμα στην πόλη όπου έγινε η καθοριστική μάχη

Οδηγία:

Θα σας βοηθήσει ο χάρτης του σχολικού βιβλίου, σελ. 90

► Δραστηριότητα 4

Τι ήταν ο Βοιωτικός – Κορινθιακός πόλεμος; Εντοπίστε στο χάρτη τις τοποθεσίες με τις πιο σημαντικές μάχες που δόθηκαν.

► Δραστηριότητα 5

Τι ήταν η Ανταλκίδειος ή Βασίλειος ειρήνη του 386 π.Χ.;

► **Δραστηριότητα 6**

Να εντάξετε τα παρακάτω γεγονότα στη σωστή χρονολογική σειρά:

- α. Ναυμαχία στην Κνίδα.
- β. Μάχη της Κορώνειας.
- γ. Εκστρατεία Αγησιλάου στην Ασία.
- δ. Οργάνωση Β΄ Αθηναϊκής συμμαχίας.
- ε. Μάχη στα Κούναξα.
- στ. Ανατροπή της τυραννίας στην Αθήνα.
- ζ. Ανταλκίδειος ειρήνη

Αντιστοιχίστε τα στοιχεία των παρακάτω στηλών:

Χάρης και Χαβρίας	επίθεση στον Αρταξέρξη
Κύρος	μάχη της Κορώνειας
Κόνων	υποκίνηση των πόλεων σε αποστασία από τη Β΄ Αθηναϊκή Συμμαχία
Αγησίλαος	Κύρου Ανάβασις
Ξενοφών	αποκατάσταση της δημοκρατίας
Θρασύβουλος	ανέγερση των Μακρών Τειχών
Μαύσωλος	συμμαχικός πόλεμος

Απάντηση:

Δραστηριότητα επέκτασης γνώσεων:

Χρωματίστε στο χάρτη τις περιοχές που ανήκουν στη β΄ αθηναϊκή συμμαχία.

Τάξη Α΄ Γυμνασίου**4.3 Η ηγεμονία της Θήβας****► Δραστηριότητα 1**

Ποιες πολιτικές αλλαγές σημειώθηκαν στη Θήβα το α΄ τέταρτο του 4^{ου} αι. π.Χ.;
Αναρτήστε στο χάρτη στη θέση της Θήβας σχετικό σημείωμα.

► Δραστηριότητα 2

Ιερός Λόχος – λοξή φάλαγγα: Με ποιους Θηβαίους στρατηγούς σχετίζονται και τι ήταν;

► Δραστηριότητα 3

Εντοπίστε στο χάρτη τις τοποθεσίες που έγιναν οι δύο μεγάλες μάχες που σήμαναν την έναρξη και τη λήξη της θηβαϊκής ηγεμονίας. Αναρτήστε σημειώματα με τις σχετικές πληροφορίες.

► Δραστηριότητα 4

Εντοπίστε στο χάρτη και χρωματίστε τις περιοχές που έδρασαν οι δύο μεγάλοι Θηβαίοι στρατηγοί κατά τη διάρκεια της Θηβαϊκής ηγεμονίας.

► **Δραστηριότητα 5**

Γνωρίζετε τη συγκρότηση Ιερού Λόχου σε άλλες φάσεις της ελληνικής ιστορίας;

► **Δραστηριότητα 6**

Χρωματίστε στον ηλεκτρονικό σας χάρτη την έκταση του Βοιωτικού Κοινού και των συμμάχων του το διάστημα 369-366 π.Χ.

Οδηγία:

Η απάντηση μπορεί να δοθεί με τη βοήθεια του χάρτη του σχολικού βιβλίου (σελ. 93)

► **Δραστηριότητα 7**

Με τη βοήθεια των εργαλείων του χάρτη να συγκρίνετε την εδαφική έκταση του Βοιωτικού Κοινού με την έκταση της Β΄ Αθηναϊκής συμμαχίας.

Δραστηριότητα επέκτασης γνώσεων

Αναζητήστε στην ιστοσελίδα του υπουργείου Πολιτισμού (<http://www.culture.gr/>) πληροφορίες για την αρχαία Μαντίνεια.

5 Η άνοδος της Μακεδονίας και η επέκταση του ελληνισμού

5.1 Το Μακεδονικό κράτος - Φίλιππος ο Β΄

► Δραστηριότητα 1

Να καταγράψετε στον ηλεκτρονικό χάρτη τα ονόματα των φυλών που περιλαμβάνονταν στο μακεδονικό κράτος και που γειτόνευαν με αυτό.

Οδηγία:

Στη δραστηριότητα αυτή θα βοηθηθείτε από το χάρτη του σχολικού βιβλίου, σελ. 95.

► Δραστηριότητα 2

Να μετρήσετε την εδαφική έκταση που πρόσθεσε στο κράτος του ο Αλέξανδρος Α΄ (479-452 π.Χ.).

Οδηγία:

Θα πρέπει να χρησιμοποιήσετε τα εργαλεία του χάρτη και να συμβουλευτείτε τον προηγούμενο χάρτη.

► Δραστηριότητα 3

Εντοπίστε στο χάρτη τις πόλεις: Αιγές, Πέλλα και Δίον. Αναρτήστε σημειώματα με τις πληροφορίες που γνωρίζετε σχετικά με αυτές.

► Δραστηριότητα 4

Με ποιες ενέργειες ο Φίλιππος Β΄ κατάφερε να ισχυροποιήσει το μακεδονικό κράτος;

► Δραστηριότητα 5

Εντοπίστε στο χάρτη την τοποθεσία όπου δόθηκε η μάχη με την οποία ο Φίλιππος εδραίωσε την μακεδονική ηγεμονία στην υπόλοιπη Ελλάδα. Αναρτήστε σχετικό σημείωμα.

► Δραστηριότητα 6

Εντοπίστε στο χάρτη τη θέση που έγινε το ελληνικό συνέδριο μετά τη μάχη στη Χαιρώνεια. Ποιο σκοπό είχε;

► Δραστηριότητα 7

Το έτος της δολοφονίας του Φιλίππου Β΄ (336 π.Χ.) ποια ήταν η έκταση του μακεδονικού κράτους; Χρωματίστε το στον ηλεκτρονικό χάρτη.

Οδηγία:

Θα σας βοηθήσει ο χάρτης του σχολικού βιβλίου, σελ. 99.

Δραστηριότητα επέκτασης γνώσεων:

Αναζητήστε στην ιστοσελίδα του υπουργείου Πολιτισμού (<http://www.culture.gr/>) πληροφορίες για τη Βεργίνα και τους βασιλικούς τάφους στις Αιγές, για τα εκθέματα του αρχαιολογικού μουσείου της Πέλλας, για το Δίον, τους Φιλίππους και για την Χαιρώνεια στον κατάλογο αρχαιολογικών μνημείων και των μουσείων.

Τάξη Α² Γυμνασίου

5.2 Μέγας Αλέξανδρος

► Δραστηριότητα 1

Γιατί ο Αλέξανδρος επανέλαβε στην Κόρινθο συνέδριο των Ελλήνων πριν ξεκινήσει την εκστρατεία του;

► Δραστηριότητα 2

Εντοπίστε στο χάρτη τις μεγάλες μάχες που έδωσε ο Αλέξανδρος προκειμένου να ιδρύσει την μεγάλη του αυτοκρατορία. Αναρτήστε σημειώματα με τις χρονολογίες που δόθηκαν οι μάχες και τα αποτελέσματά τους.

► Δραστηριότητα 3

Χρωματίστε την έκταση της αυτοκρατορίας που ίδρυσε ο Αλέξανδρος. Ποιες χώρες κατέλαβε; (Θα βοηθηθείτε από το χάρτη του σχολικού βιβλίου, σελ. 101).

► Δραστηριότητα 4

Σημειώστε στο χάρτη την πορεία που ακολούθησε ο στρατός του Αλεξάνδρου. Μετρήστε την απόσταση που διάνυσε από την Πέλλα ως τον ποταμό Ύφραση.

► Δραστηριότητα 5

Εντοπίστε στο χάρτη πόλεις που ίδρυσε ο Αλέξανδρος. Ποιο σκοπό εξυπηρετούσε η ίδρυση νέων πόλεων;

► **Δραστηριότητα 6**

Με ποια μέσα ο Αλέξανδρος προσπάθησε να γίνει αρεστός στους λαούς που κατέλαβε;

► **Δραστηριότητα 7**

Να αναφέρετε μέτρα του Αλεξάνδρου με τα οποία προήγαγε τον ελληνικό πολιτισμό.

Δραστηριότητα επέκτασης γνώσεων:

Να σχολιάσετε την επιγραφή: «Αλέξανδρος Φιλίππου και οι Έλληνες, πλην Λακεδαιμονίων, από των βαρβάρων των την Ασίαν κατοικούντων» που έφεραν οι 300 περσικές πανοπλίες που έστειλε στην Αθήνα ο Αλέξανδρος μετά τη νίκη του στο Γρανικό ποταμό.

Τάξη Β΄ Γυμνασίου

6 Οι πρώτοι αιώνες του Βυζαντίου

Στη θεματική ενότητα ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΑΙΩΝΕΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ (330-717) θα μελετήσεις τα εξωτερικά προβλήματα και την αναδιοργάνωση του κράτους από τους αυτοκράτορες της πρώιμης βυζαντινής περιόδου, τη θρησκευτική τους πολιτική, τους πολέμους που διεξήγαγαν και τα σημαντικότερα μνημεία που κατασκευάστηκαν την πρώιμη βυζαντινή περίοδο.

Στις δραστηριότητες που ακολουθούν θα προσπαθήσεις να εντοπίσεις στο χάρτη τους τόπους και τους λαούς που διάβασες στο μάθημα. Στόχος των δραστηριοτήτων είναι να κατανοήσεις ποια σύνορα του βυζαντινού κράτους κινδυνεύουν και από ποιους. Οι δραστηριότητες θα γίνουν όλες στο χάρτη που εμφανίζεται στην οθόνη σου. Θα χρησιμοποιήσεις τα εργαλεία σχεδίασης, θα ομαδοποιήσεις τις πληροφορίες που σου δίνονται σε *συλλογές* και θα τοποθετήσεις *αντικείμενα* στο χάρτη.

► Δραστηριότητα 1

1. Διάβασε τις ενότητες του μαθήματος ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ, *Εμφύλιες διαμάχες, Εξωτερικά προβλήματα από την εποχή του Μ. Κωνσταντίνου μέχρι τις βαρβαρικές επιδρομές του 5^{ου} αι., Ιουστινιανός Α΄ 527-525, Δυναστεία του Ηράκλειου 610-717*
2. Εντόπισε στο χάρτη τις πόλεις και τους λαούς που αναφέρονται στο *μάθημα*
3. Σημείωσε τους τόπους όπου συγκρούονται οι στρατοί του Κωνσταντίνου και του Λικίνιου.
4. Διάβασε τις συγκρούσεις του Κωνσταντίνου, Ηρακλείου, Ιουστινιανού με τους βαρβάρους. Παρατήρησε σε ποιες περιοχές εκτυλίσσονται οι συγκρούσεις αυτές. Φτιάξε μια *συλλογή* για τον κάθε αυτοκράτορα στην οποία να αναφέρονται οι σημαντικότερες συγκρούσεις.
5. Σημείωσε τ' αποτελέσματα των συγκρούσεων στο χάρτη δημιουργώντας *αντικείμενα* στις περιοχές όπου σημειώθηκαν αλλαγές. Στα *αντικείμενα* θα καταγράψεις τους λαούς που συγκρούονται και τ' αποτελέσματα της σύγκρουσης

► Δραστηριότητα 2

Στη δραστηριότητα αυτή προσπάθησε να συνδέσεις τις πληροφορίες που συγκέντρωσες από τις προηγούμενες δραστηριότητες (φύλλο εργασίας 1) και όσα διάβασες στις ενότητες *Εμφύλιες διαμάχες, Εξωτερικά προβλήματα από την εποχή του Μ. Κωνσταντίνου μέχρι τις βαρβαρικές επιδρομές του 5^{ου} αι., Ιουστινιανός Α΄ 527-529, Δυναστεία του Ηράκλειου 610-717*

Ποιο μέρος κινδυνεύει περισσότερο κάθε περίοδο και γιατί; Απάντησε γραπτώς.

► Δραστηριότητα 3

Προσπάθησε να κατανοήσεις τη σημασία της αποκατάστασης της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας από τον Ιουστινιανό. Διάβασε πάλι τη δραστηριότητα 4 του φύλλου εργασίας 1 και θυμήσου ποιες περιοχές της αυτοκρατορίας κινδυνεύουν κάθε εποχή. Παρατήρησε τα πεδία συγκρούσεων της εποχής του Ιουστινιανού και χρωμάτισε τις περιοχές με το εργαλείο του χάρτη. Στη συνέχεια να τις συγκρίνεις με τις περιοχές που κινδυνεύουν τους προηγούμενους και επόμενους αιώνες χρωματίζοντας τις περιοχές σε διαφορετικά τετράγωνα.

► Δραστηριότητα 4

Διάβασε την ενότητα *η εξάπλωση των Αράβων από το μάθημα Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ ΚΑΤΑ ΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ. Η ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΩΝ ΑΡΑΒΩΝ*

α/ Σημείωσε τις περιοχές των αραβικών επιθέσεων στο χάρτη με τετράγωνα.

β/ Χάραξε την πορεία που ακολούθησαν οι Άραβες

γ/ Πλαισίωσε τις περιοχές που τελικά καταλαμβάνουν.

δ/ Αναζήτησε στο διαδίκτυο χρησιμοποιώντας ως λέξεις-κλειδιά πόλεις της βυζαντινής αυτοκρατορίας που κατέλαβαν αραβικά μνημεία και τοποθέτησέ τα στο χάρτη ως *αντικείμενα*

► Δραστηριότητα 5

Φτιάξε μια *συλλογή* με τις πολιορκίες της Κωνσταντινούπολης την περίοδο που μελετάς. Μπορείς να συμβουλευτείς και το χρονονόστιο.

► Δραστηριότητα 6

1. «Όταν ο Κωνσταντίνος θεμελίωσε την πρωτεύουσα στο Βόσπορο, η πρόθεσή του ήταν να δημιουργήσει μια δεύτερη Ρώμη. Θεσπίστηκε Σύγκλητος, κτίστηκαν δημόσια κτήρια και όλος ο μηχανισμός της ρωμαϊκής γραφειοκρατίας μεταφέρθηκε στο νέο διοικητικό κέντρο. Αριστοκρατικές οικογένειες από την Ιταλία ενθαρρύνθηκαν να αποκτήσουν κατοικίες εδώ, όπου ψωμί και θεάματα ιπποδρομίου προβλέπονταν για το λαό. Οι ιπποδρομικές ομάδες αφού μεταφέρθηκαν εδώ από την παλιά Ρώμη, σχημάτισαν μια πολιτοφυλακή για την υπεράσπιση της πόλεως. Η εφαρμοζόμενη πολιτική ήταν η δημιουργία ενός πιστού αντίγραφου από την παλαιά πρωτεύουσα, που ήταν στον Τίβερη». (N Baynes, H Moss, Εισαγωγή στο βυζαντινό πολιτισμό, μτφ Δ. Σακκάς, εκδ Παπαδήμα, Αθήνα 1983, σ 40-41)

Διάβασε το κείμενο και παρατήρησε από το αρχείο εικόνων το χάρτη που αναπαριστά την Κωνσταντινούπολη τον Πρώιμο Μεσαίωνα. Χρωμάτισε με διαφορετικά χρώματα τα κτίσματα της ρωμαϊκής παράδοσης και τα χριστιανικά.

2. Αφού παρατηρήσεις τη διάκριση των κτισμάτων που έκανες, παρατήρησε από το αρχείο εικόνων την Προσωποποίηση της Ρώμης και της Κωνσταντινούπολης. Ποια αναπαράσταση θεωρείς ότι αναπαριστά καλύτερα την Κωνσταντινούπολη. (Να απαντήσεις γραπτώς)

3. Αναζήτησε στο διαδίκτυο χρησιμοποιώντας ως λέξεις κλειδιά τα κτίσματα της Κωνσταντινούπολης που αναπαριστώνται στο χάρτη Κωνσταντινούπολη τον Πρώιμο Μεσαίωνα και τοποθέτησε εικόνες τους επάνω στο χάρτη.
4. Παρατήρησε τις εικόνες των νομισμάτων και προσπάθησε να περιγράψεις τα χαρακτηριστικά της εξουσίας του Μ. Κωνσταντίνου. Να απαντήσεις γραπτώς.

► Δραστηριότητα 7

Διάβασε τις ενότητες *Θρησκευτική πολιτική των αυτοκρατόρων της Πρώιμης Περιόδου* και *Θρησκευτική πολιτική του Ιουστινιανού*

1. Τοποθέτησε σε τόπους στο χάρτη ως αντικείμενα τα γεγονότα εκείνα που πιστεύεις ότι συνέβαλαν στην εδραίωση του χριστιανισμού στην αυτοκρατορία.
2. Χρωμάτισε τις περιοχές όπου εκδηλώνονται αιρέσεις και τις περιοχές και τους λαούς που τις ασπάζονται. Παρατήρησε το χ2
3. Σύγκρινε τις περιοχές αυτές με εκείνες που αποσπώνται από το βυζαντινό κράτος τον 7^ο αι. Να συμβουλευτείς τ' αποτελέσματα από τα φύλλα εργασίας 1,2 και 4. Τι παρατηρείς;
4. Διάβασε τα 7 πρώτα άρθρα του Συμβόλου της Πίστεως και τοποθέτησε πάνω στην πόλη Νίκαια της Βιθυνίας.
5. Σημείωσε στο χάρτη ως αντικείμενα τις πόλεις όπου συγκαλούνται Οικουμενικές σύνοδοι από τον 4^ο -8^ο αι, Πρόσθεσε στα αντικείμενα και

σχετικές εικόνες από το *αρχείο εικόνων* και γράψε ένα σύντομο κείμενο με το θέμα κάθε συνόδου.

-
-
-
6. Παρατήρησε από το *αρχείο εικόνων* το χάρτη «Η διάδοση του χριστιανισμού από τον 1^ο ως τον 4^ο αι» Στη συνέχεια, χρωμάτισε στο χάρτη 1 τις περιοχές όπου έχει επικρατήσει ο χριστιανισμός στα τέλη του 4^{ου} αι. και ποιες περιοχές στα σύνορα του Βυζαντίου δεν έχουν εκχριστιανιστεί.
 7. Να συμπληρώσεις το θρησκευτικό χάρτη της αυτοκρατορίας. Φτιάξε μια «συλλογή» η οποία να περιλαμβάνει τις οικουμενικές συνόδους μέχρι τον 6^ο αιώνα. Εντόπισε τους τόπους όπου γίνονται οι σύνοδοι στο χάρτη. Τι παρατηρείς και τι συμπεραίνεις για το ρόλο του ανατολικού και δυτικού μέρους της αυτοκρατορίας στα εκκλησιαστικά ζητήματα.
 8. Παρατήρησε σε ποιες περιοχές αναπτύσσονται αιρετικές τάσεις και χάραξε μ' ένα περίγραμμα τις περιοχές αυτές. Τι παρατηρείς, πού βρίσκονται οι περιοχές αυτές, με ποιους λαούς συνορεύουν, πώς μπορούν να επηρεάσουν τις σχέσεις της αυτοκρατορίας με τους λαούς αυτούς (να συμβουλευτείς και τις ενότητες *οι λαοί στον περίγυρο της αυτοκρατορίας και οι πόλεμοι του Ιουστινιανού*.) Να απαντήσεις γραπτώς.
-
-
-

9. Παρατήρησε το χάρτη και σημείωσε α/ σε ποιες περιοχές την εποχή του Ιουστινιανού έχει επεκταθεί ο χριστιανισμός και σε ποιες εκδηλώνονται αιρέσεις

► Δραστηριότητα 8

Διάβασε την ενότητα *οι πόλεμοι του Ιουστινιανού*

1. Τοποθέτησε σε τετράγωνα τις περιοχές που κατέκτησε ο Ιουστινιανός
2. Σημείωσε τους αμυντικούς και επιθετικούς πολέμους του Ιουστινιανού με διαφορετική ένδειξη στο χάρτη.
3. Υπολόγισε τις αποστάσεις που διέτρεξε ο στρατός του Ιουστινιανού σε Ανατολή και Δύση

► Δραστηριότητα 9

1. Τοποθέτησε τις εκκλησίες στους τόπους που βρίσκονται. Τι παρατηρείς; Πού βρίσκονται οι περισσότερες; Ποιος ρυθμός κυριαρχεί;
2. Αναζήτησε στο διαδίκτυο εικόνες των μνημείων στην κατάσταση που βρίσκονται σήμερα και τοποθέτησέ πάνω στο χάρτη στους τόπους που εντόπισες στην προηγούμενη δραστηριότητα.
3. Αναζήτησε από το *αρχείο εικόνων* εικόνες αγιογράφησης των εκκλησιών και τοποθέτησε στις εκκλησίες που ανήκουν. Να τις προσθέσεις στα *αντικείμενα* που δημιούργησες.
4. Παρατήρησε σε ποια σημεία ο Ιουστινιανός έκτισε εκκλησίες και προσπάθησε να συνδέσεις τον τόπο με την ιδέα του οικουμενικού κράτους. Να απαντήσεις γραπτώς.

-
.....
.....
5. Από το *αρχείο εικόνων* αναζήτησε εικόνες πόλεων, τοποθέτησε τις εικόνες στις πόλεις που αναφέρονται και προσπάθησε να περιγράψεις μια βυζαντινή πόλη στα χρόνια του Ιουστινιανού. Να απαντήσεις γραπτώς.

.....
.....
.....

► **Δραστηριότητα 10**

«Το πρώιμο βυζαντινό κράτος ήταν ασύγκριτα μεγαλύτερο από το Μέσο και το Υστερο, όχι μόνο σε γεωγραφική έκταση και πολιτική δύναμη, αλλά επίσης και σε ότι αφορά τα πνευματικά του δημιουργήματα: ενσωμάτωσε το χριστιανισμό στην ελληνορωμαϊκή παράδοση, καθόρισε το χριστιανικό δόγμα και έθεσε τις βάσεις της χριστιανικής ζωής, δημιούργησε χριστιανική φιλολογία και τέχνη. Δύσκολα θα βρεθεί θεσμός ή ιδέα σε ολόκληρο το βυζαντινό οικοδόμημα που να μη γεννήθηκε στην πρώιμη περίοδο»(C.Mango, Βυζάντιο, Η αυτοκρατορία της Νέας Ρώμης, μτφ. Τσουγκαράκης, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1999, σ.16)

Αναζήτησε γεγονότα στο χρονολόγιο και στο μάθημα της ενότητας 6. ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΑΙΩΝΕΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ (330-717) που να τεκμηριώνουν την άποψη αυτή και αφού τα μελετήσεις να συνθέσεις ένα κείμενο στο οποίο να αποδεικνύεται ή να ανατρέπεται η άποψη αυτή με αναφορά σε ιστορικά γεγονότα.

.....
.....
.....

7 Λαοί στον περίγυρο του βυζαντινού κράτους

Στην ενότητα αυτή θα γνωρίσεις τους λαούς που εγκαταστάθηκαν στο βαλκανικό χώρο, τις σχέσεις που ανέπτυξαν με το βυζαντινό κράτος, καθώς και την εξάπλωση των Αράβων στο μεσογειακό χώρο και τους αγώνες των βυζαντινών εναντίον τους

Στις δραστηριότητες που ακολουθούν θα προσπαθήσεις να εντοπίσεις στο χάρτη τους τόπους όπου εγκαταστάθηκαν οι λαοί που διάβασες στο μάθημα. Στόχος των δραστηριοτήτων είναι να κατανοήσεις τη διαμόρφωση του βαλκανικού χώρου μετά την εγκατάσταση των λαών σε αυτόν και τον εκχριστιανισμό τους από την ανατολική ή τη δυτική εκκλησία. Οι δραστηριότητες θα γίνουν όλες στο χάρτη που εμφανίζεται στην οθόνη σου. Θα χρησιμοποιήσεις τα εργαλεία σχεδίασης, χάραξης και μέτρησης, θα ομαδοποιήσεις τις πληροφορίες που σου δίνονται σε *συλλογές* και θα τοποθετήσεις *αντικείμενα* στο χάρτη.

► Δραστηριότητα 1

Διάβασε τα κείμενα της ενότητας *χερσαίοι και θαλάσσιο δρόμοι* που αναφέρονται στους εμπορικούς δρόμους και χάραξέ τους στο χάρτη. Μέτρησε τις αποστάσεις. Τι παρατηρείς;

α/ Ποιες περιοχές συνδέουν οι δρόμοι και ποιες οι σημαντικότερες πόλεις στις περιοχές αυτές. Ένωσε τις πόλεις με γραμμές.

β/ Σε ποιο μέρος της αυτοκρατορίας βρίσκονται οι περισσότεροι δρόμοι.

γ/ Ποιοι από αυτούς τους δρόμους είναι περισσότερο εκτεθειμένοι σε εχθρικές επιθέσεις; Να διαβάσεις και τις ενότητες *Προέλευση και εγκατάσταση των βαλκανικών λαών* και η *εξάπλωση των Αράβων* και να συμβουλευτείς το χάρτη « δίκτυο χερσαίων και θαλάσσιων συγκοινωνιών κατά τον πρώιμο μεσαίων και τον 6^ο αι»

► Δραστηριότητα 2

Παρατήρησε το ανάγλυφο της περιοχής της Μακεδονίας και της Θράκης, σημείωσε και χάραξε τα περάσματα από τα οποία θα μπορούσαν να διέλθουν οι εχθροί. Να επιβεβαιώσεις την υπόθεσή σου με αναφορά σε ιστορικά γεγονότα από το *χρονολόγιο* και αφού μελετήσεις την ενότητα *Προέλευση και εγκατάσταση των βαλκανικών λαών* και *φυσικά περάσματα-λιμάνια*

► Δραστηριότητα 3

Σημείωσε στο χάρτη τα σημεία στα οποία ο Ιουστινιανός κατασκεύασε τείχη. Τι παρατηρείς λαμβάνοντας υπόψη τους εμπορικούς δρόμους και την τοπογραφία της περιοχής. Να συμβουλευτείς το χάρτη « δίκτυο χερσαίων και θαλάσσιων συγκοινωνιών κατά τον πρώιμο μεσαίωνα και τον 6^ο αι» και τις ενότητες *Φυσικά περάσματα – λιμάνια, Εμπορικοί δρόμοι, Οχυρές πόλεις*.

► Δραστηριότητα 4

1. Συγκέντρωσε από τα κείμενα της ενότητας *χερσαίοι και θαλάσσιοι δρόμοι* πληροφορίες για τις πόλεις που αναφέρονται στα κείμενα και τοποθέτησέ τις πληροφορίες σου στο χάρτη.

2. Χρησιμοποίησε ένα σύγχρονο χάρτη της Ευρώπης και σημείωσε στο χάρτη με διαφορετική ένδειξη ή και δημιούργησε τρεις συλλογές που να περιέχουν
α/ ποιες έχουν διατηρηθεί με το ίδιο όνομα μέχρι σήμερα β/ ποιες είναι οι αρχαιότερες πόλεις (χρησιμοποίησε παλαιότερους χάρτες) γ/ ποιες κατακτήθηκαν από τους Άραβες

► Δραστηριότητα 5

Διάβασε την ενότητα *Προέλευση και εγκατάσταση των βαλκανικών λαών* και τοποθέτησε τους λαούς στο χάρτη. Όπου αναφέρεται σημείο προέλευσης και τελική εγκατάστασης σημείωσε την πορεία. Σημείωσε πάνω στο χάρτη την εποχή εμφάνισης ή και εγκατάστασής τους

► Δραστηριότητα 6

Χρωμάτισε τους εμπορικούς δρόμους αφού διαβάσεις την ενότητα *Εμπορικοί δρόμοι*. Αναζήτησε σ' ένα σύγχρονο τουριστικό οδηγό εάν οι διαδρομές αυτές ισχύουν και σήμερα είτε με τη μορφή οδικών αρτηριών είτε με τη μορφή σιδηροδρομικών γραμμών.

► Δραστηριότητα 7

Τοποθέτησε σε περιοχές του χάρτη τα προϊόντα που εισάγονται και εξάγονται από το Βυζάντιο.

► Δραστηριότητα 8

1. Να χαράξεις την πορεία των Αράβων στη βυζαντινή αυτοκρατορία, αφού διαβάσεις την ενότητα η *Εξάπλωση των Αράβων*
2. Να χρωματίσεις τις περιοχές που κατέλαβαν οι Άραβες. Να συγκρίνεις την έκταση της αυτοκρατορίας τον 7^ο αι μ' εκείνη της εποχής του Μ. Κωνσταντίνου

και του Ιουστινιανού. Τι παρατηρείς ως προς την έκταση και τη φυσιογνωμία των περιοχών ;

3. Διάβασε την ενότητα *Εμπορικοί δρόμοι* και χάραξε τις πορείες. Να συμβουλευτείς και το χάρτη «Το δίκτυο των χερσαίων και θαλάσσιων επικοινωνιών κατά την πρώιμη βυζαντινή περίοδο και τον 6^ο αι». Σύγκρινε με τις περιοχές, όπου επιτίθενται οι Άραβες και εκτίμησε τις επιπτώσεις των αραβικών επιθέσεων στην οικονομία του βυζαντινού κράτους. Διάβασε και την ενότητα και *Εξαγωγή –εισαγωγή προϊόντων* .

► Δραστηριότητα 9

1. Παρατήρησε το χάρτη της αραβικής εξάπλωσης και σύγκρινε με το χάρτη της εξάπλωσης του Ισλάμ στις τρεις ηπείρους. Σημείωσε στο χάρτη με διαφορετικά χρώματα τις περιοχές που αρχικά κατέκτησαν οι Άραβες και τις περιοχές στις οποίες εξαπλώθηκε ο μωαμεθανισμός. Τι παρατηρείς ; Πόσο επηρέασαν οι αρχικές κατακτήσεις την εξάπλωση του Ισλάμ;

2. Να εκτιμήσεις τη διάρκεια και τις επιπτώσεις της αραβικής εξάπλωσης στο σύγχρονο κόσμο. Συζήτησε την επίδραση της στις περιοχές που κατέλαβαν .

► Δραστηριότητα 10

Αναζήτησε στο διαδίκτυο τεμένη που κατασκευάστηκαν τους αιώνες της αραβικής εξάπλωσης και τοποθέτησέ τα σε πόλεις πάνω στο χάρτη

► Δραστηριότητα 11

Χρωμάτισε τις περιοχές του βυζαντινού κράτους που κατέλαβαν οι Άραβες. Αναζήτησε το χάρτη που έχει φτιάξει στη δραστηριότητα 8 και 9 στο φύλλο εργασίας 9 της θεματικής ενότητας 6 στο οποίο φαίνεται η έκταση των αιρέσεων και στη συνέχεια σύγκρινε το χάρτη με τις περιοχές που κατέλαβαν οι Άραβες. Τι παρατηρείς;

Τάξη Β΄ Γυμνασίου

8 Περίοδος της μεγάλης ακμής του Βυζαντίου

Στην ενότητα αυτή θα μελετήσεις τα σημαντικότερα γεγονότα από τον 8^ο ως τον 11^ο αι όπως την εικονομαχία, θα παρακολουθήσεις την εξάπλωση του χριστιανισμού στους βαλκανικούς λαούς μέσω της ιεραποστολικής δράσης του Βυζαντίου τις συγκρούσεις των βυζαντινών με τους γειτονικούς τους λαούς και τη διοικητική διαίρεση του βυζαντινού κράτους σε θέματα.

Στις δραστηριότητες που ακολουθούν θα προσπαθήσεις να εντοπίσεις στο χάρτη σημαντικά γεγονότα, τους τόπους των συγκρούσεων των λαών που διάβασες στο μάθημα και την εξάπλωση του χριστιανισμού και να διακρίνεις τις περιοχές όπου δημιουργήθηκαν τα θέματα. Οι περισσότερες δραστηριότητες θα γίνουν στο χάρτη που εμφανίζεται στην οθόνη σου. Θα χρησιμοποιήσεις τα εργαλεία σχεδίασης, θα ομαδοποιήσεις τις πληροφορίες που σου δίνονται σε συλλογές και θα τοποθετήσεις αντικείμενα στο χάρτη.

8.1 Εικονομαχία

► Δραστηριότητα 1

Διάβασε το μάθημα της ενότητας Εικονομαχία στη συνέχεια να επιλέξεις τα σημαντικότερα γεγονότα της εικονομαχίας και να τοποθετήσεις στο χάρτη εικόνες από τα αρχαία εικόνων με τα γεγονότα στους τόπους όπου διαδραματίζονται.

8.2 Συγκρούσεις με τους Σλάβους, Βούλγαρους και Άραβες

► Δραστηριότητα 1

Αναζήτησε στην ενότητα Συγκρούσεις με τους Σλάβους, Βουλγάρους και Άραβες τις πολιορκίες της Κωνσταντινούπολης από αυτούς τους λαούς και φτιάξε μια συλλογή με θέμα τις πολιορκίες της Κωνσταντινούπολης τον 8^ο, 9^ο και 10^ο αι. Στη συνέχεια να συντάξεις ένα κείμενο στο οποίο να αναφέρεις τις πολιορκίες, του λόγους που έγιναν και την έκβασή τους.

► Δραστηριότητα 2

1. Διάβασε την ενότητα Συγκρούσεις με τους Άραβες.

Σημείωσε στο χάρτη τις αραβικές επιθέσεις του 8^{ου} αι., τις περιοχές στις οποίες επιτίθενται και σύγκρινε με τις επιθέσεις του 7^{ου} αι. Χρωμάτισε με τετράγωνα διαφορετικού χρώματος τις αραβικές κατακτήσεις του 7^{ου} και 8^{ου} αι. Τι παρατηρείς; Φτιάξε από μια συλλογή για κάθε αιώνα.

2. Σημείωσε στο χάρτη τις αραβικές επιθέσεις και κατακτήσεις του 9^{ου} αι. Φτιάξε μια συλλογή για τις αραβικές επιθέσεις του 9^{ου} αι. Τι παρατηρείς ως προς τον τόπο διεξαγωγής τους και τις επιπτώσεις τους στη βυζαντινή οικονομία και εξωτερική πολιτική;

► Δραστηριότητα 3

1. Διάβασε την ενότητα *Συγκρούσεις με τους Σλάβους, Βουλγάρους και Άραβες*. Σημείωσε στο χάρτη τις πόλεις που α/ καταστράφηκαν β/ πολιορκήθηκαν γ/ καταλήφθηκαν από τους εχθρούς του Βυζαντίου τον 8^ο, 9^ο και 10^ο αι. Φτιάξε τρεις διαφορετικές συλλογές. Ποιες οι οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις των καταστροφών αυτών;

2. Αναζήτησε από το αρχείο εικόνων εικόνες που αναφέρονται σε πολιορκίες πόλεων, τοποθέτησε τις εικόνες στο χάρτη στις πόλεις που αναφέρονται και σύνθεσε μία σύντομη εικονογραφημένη διήγηση πάνω στο χάρτη για τις συγκρούσεις των βυζαντινών με τους εξωτερικούς τους εχθρούς και την έκβαση των επιχειρήσεων. (χρησιμοποίησε το εργαλείο *αντικείμενα*)

► Δραστηριότητα 4

1. Διάβασε την ενότητα *Συγκρούσεις με τους Σλάβους, Βουλγάρους και Άραβες*. Σημείωσε στο χάρτη την πορεία των εκστρατειών των Νικηφόρου Φωκά, Ιωάννη Τσιμισκή, Βασιλείου Β΄ το 10^ο αι. Διάβασε από τη θεματική ενότητα 7 ΛΑΟΙ ΣΤΟΝ ΠΕΡΙΓΥΡΟ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ την ενότητα *Χερσαίοι και θαλάσσιοι δρόμοι*, παρατήρησε το γεωφυσικό χάρτη και χάραξε την πορεία που πιστεύεις ότι ακολούθησαν. Φτιάξε τρεις διαφορετικές συλλογές για κάθε αυτοκράτορα.

2. Μετά την ολοκλήρωση της άσκησης 1 μέτρησε τις αποστάσεις που διάνυσαν. Πόσο χρονικό διάστημα πιστεύεις ότι χρειάστηκε για να καλύψουν πεζοί τις αποστάσεις αυτές; (να συμβουλευτείς και το μάθημα ως προς τη διάρκεια των εκστρατειών).

3. Χρωμάτισε τα εδάφη που κατέλαβαν οι Νικηφόρος Φωκάς Ιωάννης Τσιμισκής και Βασίλειος Β΄ α/ Παρατήρησε τις εδαφικές μεταβολές που επέφεραν οι εκστρατείες αυτές. Χρωμάτισε τα εδάφη που ανήκουν πλέον στη βυζαντινή αυτοκρατορία; β/ Πώς πιστεύεις ότι οι εδαφικές αυτές μεταβολές επηρέασουν την οικονομία του Βυζαντίου;

4. Ποιος αυτοκράτορας θεωρείς ότι συνέβαλε περισσότερο στην ανασύσταση του βυζαντινού κράτους και στη διασφάλιση των συνόρων; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου βασιζόμενος/η στις παρατηρήσεις σου.

► Δραστηριότητα 5

Περίγραψε την κατάσταση της αυτοκρατορίας το 10^ο αι. επιλέγοντας εικόνες από το *αρχείο εικόνων* και συνθέτοντας μια σύντομη εικονογραφημένη αφήγηση με τα σημαντικότερα γεγονότα τοποθετώντας τα στους τόπους όπου διαδραματίζονται. (χρησιμοποίησε το εργαλείο *αντικείμενα*)

8.3 Τα θέματα

► Δραστηριότητα 1

Διάβασε την ενότητα *Θέματα*. Παρατήρησε τα θέματα που δημιουργούνται στο εσωτερικό και στα σύνορα της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Στη συνέχεια διάβασε τα τις ενότητες *Εικονομαχία*, *Συγκρούσεις με τους Σλάβους*, *Βούλγαρους και Άραβες*. Ποιους εχθρούς έχει να αντιμετωπίσει το κάθε θέμα . Δημιούργησε «αντικείμενα» στα θέματα που επέλεξε, στα οποία να αναφέρονται οι συγκρούσεις με τους εχθρούς που απειλούν περιοχές της αυτοκρατορίας.

► Δραστηριότητα 2

Διάλεξε πόλεις των θεμάτων τις οποίες θα χρησιμοποιήσεις ως λέξεις κλειδιά και με αυτές αναζήτησε στο διαδίκτυο βυζαντινά μνημεία (κάστρα, οχυρώσεις, εκκλησίες) του 8^{ου}, 9^{ου} και 10^{ου} αι. και τοποθέτησέ τα ως *αντικείμενα* στις πόλεις.

► Δραστηριότητα 3

Παρατήρησε τα θέματα της Ανατολής και Δύσης και σύγκρινέ τα. Στη συνέχεια σύγκρινε τα θέματα του 7^{ου} αι με εκείνα του 10^{ου} αι ; Τι παρατηρείς ως προς τον αριθμό;

► Δραστηριότητα 4

Διάβασε στη θεματική ενότητα *BYZANTINOΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ* από πού κατάγονται οι αυτοκράτορες του Βυζαντίου από τον 7^ο ως 11^ο αι. και τοποθέτησέ τους στον τόπο καταγωγής τους. Τι παρατηρείς;

► Δραστηριότητα 5

Γράψε ένα κείμενο στο οποίο να περιγράφεται ο θεσμός των θεμάτων: πότε δημιουργήθηκε, με ποιους στόχους, πώς εξελίχθηκε, ποια θέματα δημιουργήθηκαν, ποιες κοινωνικές τάξεις διαμορφώθηκαν ;

8.4 Ιεραποστολική δράση των Βυζαντινών

► Δραστηριότητα 1

Διάβασε την ενότητα η *Ιεραποστολική δράση των Βυζαντινών*. Σημείωσε στο χάρτη τις περιοχές όπου εκτείνεται η ιεραποστολική δράση του Βυζαντίου, έχοντας ως σημείο εκκίνησης το πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης

► Δραστηριότητα 2

Αφού διαβάσεις το μάθημα σημείωσε με *πλαίσιο* τις περιοχές επιρροής του πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης και του πατριαρχείου της Ρώμης.

► Δραστηριότητα 3

Σημείωσε στο χάρτη με διαφορετικά χρώματα τις περιοχές εξάπλωσης του χριστιανισμού, του ιουδαϊσμού και του ισλαμισμού. Σύγκρινε με τους χάρτες από το *αρχείο εικόνων* που απεικονίζουν την εξάπλωση των θρησκειών. Τι παρατηρείς; Ποιες θρησκείες εξαπλώθηκαν περισσότερο από τον 4^ο αι-9^ο αι.

► Δραστηριότητα 4

Σημείωσε στο χάρτη τις περιοχές όπου χρησιμοποιούνται στη λειτουργία ελληνικά, λατινικά και σλαβικά.

► Δραστηριότητα 5

Σημείωσε τις νέες επισκοπές, μητροπόλεις που ιδρύονται και οι οποίες εξαρτώνται από το πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης.

► Δραστηριότητα 6

Χρησιμοποίησε τις ιστορικές σου γνώσεις και τις παρατηρήσεις σου στο χάρτη και γράψε ένα κείμενο με θέμα την *«εξάπλωση των θρησκειών από τον 4^ο -9^ο αι»*, στο οποίο να αναφέρεται η έκταση κάθε θρησκείας, οι λόγοι που ευνόησαν την εξάπλωσή της και οι λαοί που ακολούθησαν κάθε θρησκεία ή και δόγμα της.

Τάξη Β΄ Γυμνασίου

9 Περίοδος της κρίσης του Βυζαντίου

Στην ενότητα αυτή θα μελετήσεις μερικά από τα γεγονότα που οδήγησαν στην αποσύνθεση και άλωση του βυζαντινού κράτους αρχικά από τους σταυροφόρους και στη συνέχεια από τους Τούρκους .

Στις δραστηριότητες που ακολουθούν θα προσπαθήσεις να εντοπίσεις στο χάρτη τους τόπους όπου διαδραματίζονται γεγονότα που διάβασες στο μάθημα, να χαράξεις τις διαδρομές των σταυροφόρων, να εντοπίσεις τα εδάφη όπου δημιουργούνται νέα κράτη μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους σταυροφόρους και να περιγράψεις στο χάρτη την πολιορκία και άλωση της Κωνσταντινούπολης τοποθετώντας επάνω του αντικείμενα. Οι περισσότερες δραστηριότητες θα γίνουν στο χάρτη που εμφανίζεται στην οθόνη σου. Θα χρησιμοποιήσεις τα εργαλεία σχεδίασης, θα χαράξεις πορείες, θα πλαισιώσεις περιοχές, θα ομαδοποιήσεις τις πληροφορίες που σου δίνονται σε συλλογές και θα τοποθετήσεις αντικείμενα στο χάρτη.

9.1 Το σχίσμα των εκκλησιών

► Δραστηριότητα 1

Σημείωσε στο χάρτη τα γεγονότα που αναφέρονται στην εισαγωγή του μαθήματος ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ (1025-1453) και στην ενότητα *Το σχίσμα των Εκκλησιών* και στη συνέχεια γράψε ένα κείμενο στο οποίο να περιγράφεται η κατάσταση της βυζαντινής αυτοκρατορίας τον 10^ο αι.

9.2 Οι σταυροφορίες και οι συνέπειές τους (1096-1261)

► Δραστηριότητα 1

Σημείωσε την πορεία των σταυροφόρων της Α Σταυροφορίας στο χάρτη από τις χώρες που ξεκίνησαν μέχρι την Κωνσταντινούπολη.

► Δραστηριότητα 2

Σημείωσε την πορεία των σταυροφόρων της Α Σταυροφορίας στη Μ. Ασία στο χάρτη. Χρωμάτισε τις πόλεις που κατέλαβαν .

► Δραστηριότητα 3

Σημείωσε στο χάρτη τις εδαφικές μεταβολές που προέκυψαν μετά την Α΄ Σταυροφορία. Σε ποιες επικρατούν οι βυζαντινοί, σε ποιες οι Τούρκοι και σε ποιες οι Λατίνοι. Ποιος από αυτούς θεωρείς ότι ευνοήθηκε περισσότερο από την Α΄ Σταυροφορία;

► Δραστηριότητα 4

Διάβασε την ενότητα *Εμπορικοί δρόμοι από τη* θεματική ενότητα 7 ΟΙ ΛΑΟΙ ΣΤΟΝ ΠΕΡΙΓΥΡΟ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ και σημείωσε στο χάρτη τους εμπορικούς δρόμους και τους λαούς που από τον 4^ο έως 11^ο αι διακινούν το εμπόριο στις περιοχές αυτές.

9.3 Η Β΄ Σταυροφορία (1145-1148)

► Δραστηριότητα 1

Σημείωσε την πορεία των σταυροφόρων στο χάρτη. Μέτρησε τις αποστάσεις που διένυσαν στη ξηρά και σύγκρινέ με την πορεία και τις αποστάσεις της Α΄ Σταυροφορίας. Ποιοι πιστεύεις ότι έφτασαν συντομότερα στους Αγίους Τόπους. Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου, αφού λάβεις υπόψη τις αποστάσεις και τα γεγονότα που συνέβησαν κατά τη διάρκεια της πορείας τους.

► Δραστηριότητα 2

Σημείωσε το χάρτη με διαφορετικά χρώματα τις εδαφικές αλλαγές που σημειώθηκαν σε εδάφη του Βυζαντίου, των λατινικών κρατιδίων κατά τη διάρκεια της Β΄ Σταυροφορίας

► Δραστηριότητα 3

Σημείωσε με πλαίσιο την έκταση της Β΄ Σταυροφορίας λαμβάνοντας υπόψη τους τόπους των εχθροπραξιών. Τι παρατηρείς σε σχέση με την πρώτη Σταυροφορία;

► Δραστηριότητα 4

Ποιες ήταν οι απώλειες και ποια τα κέρδη για το Βυζάντιο από τη Β΄ Σταυροφορία. Να λάβεις υπόψη σου τις παρατηρήσεις που έκανες στο φύλλο εργασίας 2

9.4 Η Γ΄ Σταυροφορία (1189-1192)

► Δραστηριότητα 1

Σημείωσε στο χάρτη τις διαδρομές των σταυροφόρων της Γ΄ Σταυροφορίας.

► Δραστηριότητα 2

Σημείωσε το χάρτη εδαφικές αλλαγές που σημειώθηκαν σε εδάφη του Βυζαντίου, των λατινικών κρατιδίων κατά τη διάρκεια της Γ΄ Σταυροφορίας.

► Δραστηριότητα 3

Ποιες ήταν οι απώλειες και ποια τα κέρδη για το Βυζάντιο από τη Γ΄ Σταυροφορία;

9.5 Η Δ΄ Σταυροφορία

► Δραστηριότητα 1

Ν΄ αφηγηθείς την ιστορία των Σταυροφοριών με εικόνες που θα διαλέξεις από το αρχείο εικόνων και θα τις τοποθετήσεις στους τόπους όπου διαδραματίζονται τα γεγονότα.

9.6 Συνέπειες των Σταυροφοριών

► Δραστηριότητα 1

Σημείωσε στο χάρτη τις συμμαχίες που σχηματίζονται μεταξύ των κρατών το 13^ο στο βαλκανικό χώρο, ενώνοντας με μια γραμμή τα κράτη και τους λαούς.

► Δραστηριότητα 2

Σημείωσε την πορεία επέκτασης της αυτοκρατορίας της Νίκαιας υπό την ηγεσία του Βατάτζη.

► Δραστηριότητα 3

Σημείωσε στο χάρτη τη χρονολογία διάλυσης των ελληνικών και λατινικών κρατιδίων στις περιοχές όπου έλαβαν χώρα οι σπουδαιότερες μάχες με *αντικείμενα* στο χάρτη.

► Δραστηριότητα 4

Αφού συμπληρώσεις την άσκηση 3 προσπάθησε να διαγράψεις τις προοπτικές της βυζαντινής αυτοκρατορίας μετά την ανακατάληψη της Κωνσταντινούπολης από το Μιχαήλ Παλαιολόγο, λαμβάνοντας υπόψη την εδαφική έκταση, τις σχέσεις με τους γειτονικούς λαούς και τις οικονομικές δυνατότητες του κράτους του.

9.7 Ανασύσταση του Βυζαντίου και υποταγή στους Οθωμανούς.

► Δραστηριότητα 1

1. Σημείωσε με τόξο στο χάρτη τους λαούς που επιτίθενται στην Κωνσταντινούπολη τον 13^ο αι
2. Σημείωσε πάνω στο χάρτη τις πόλεις που καταλαμβάνονται από εχθρούς της βυζαντινής αυτοκρατορίας, τη χρονολογία και το λαό που την καταλαμβάνει. Φτιάξε μια *συλλογή* στην οποία να φαίνονται με χρονολογική σειρά οι πόλεις που αποσπώνται από τη βυζαντινή αυτοκρατορία.
3. Μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων 1 και 2 ποιοι λαοί παρατηρείς ότι καταλαμβάνουν τις περισσότερες περιοχές των Βαλκανίων, ποιοι λαοί έχουν εμπορική δύναμη και σε ποιες περιοχές συγκεντρώνεται, ποιοι λαοί περιορίζονται εδαφικά; (Να χρωματίσεις με διαφορετικά τετράγωνα)

9.8 Η άλωση της Κωνσταντινούπολης

► Δραστηριότητα 1

1. Χρησιμοποίησε εικόνες από το *αρχείο εικόνων* και φράσεις από το μάθημα Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ και τις ενότητες *Η οχύρωση της Κωνσταντινούπολης* και *Τα πολιορκητικά μέσα του Μωάμεθ* και τοποθέτησε τα πάνω στο χάρτη «αναπαράσταση της πολιορκίας της Κωνσταντινούπολης»
 2. Ποια φάση της πολιορκίας θεωρείς καθοριστική για την άλωση της Κωνσταντινούπολης. Να στηριχτείς στις παρατηρήσεις από τη δραστηριότητα 1
- -----

Τάξη Β΄ Γυμνασίου

10 Ελληνική επανάσταση 1821-1823

Σε αυτή τη θεματική ενότητα θα διαβάσεις για τα πολεμικά και πολιτικά γεγονότα της ελληνικής επανάστασης.

Στις δραστηριότητες που ακολουθούν θα προσπαθήσεις να εντοπίσεις στο χάρτη τους τόπους όπου διαδραματίζονται γεγονότα της ελληνικής επανάστασης, να χαράξεις τις διαδρομές των εκστρατειών των Τούρκων, να εντοπίσεις τα εδάφη που κατέκτησαν οι Έλληνες, ανακατέλαβαν οι Τούρκοι και εκείνα που τελικά αποτέλεσαν τον πυρήνα του νεοελληνικού κράτους να διαπιστώσεις την επίδραση που άσκησε η ελληνική επανάσταση στην τέχνη και τα γράμματα και να αναζητήσεις στο διαδίκτυο περισσότερες πληροφορίες για τον Αγώνα. Οι περισσότερες δραστηριότητες θα γίνουν στο χάρτη που εμφανίζεται στην οθόνη σου. Θα χρησιμοποιήσεις τα εργαλεία σχεδίασης, θα χαράξεις πορείες, θα πλαισιώσεις περιοχές, θα ομαδοποιήσεις τις πληροφορίες που σου δίνονται σε *συλλογές* και θα τοποθετήσεις *αντικείμενα* στο χάρτη.

► Δραστηριότητα 1

Να σημειώσεις στο χάρτη με *αντικείμενα* τα πολεμικά γεγονότα του πρώτου χρόνου του πολέμου. Τα *αντικείμενα* να περιλαμβάνουν τη χρονολογία, τους σημαντικότερους αγωνιστές που συμμετείχαν σε κάθε μάχη και τη σημασία της κάθε μάχης για τον αγώνα. Μπορείς να αναζητήσεις και εικόνες που εικονογραφούν τη μάχη από τις διευθύνσεις στο διαδίκτυο που σου δίνονται

► Δραστηριότητα 2

Να χαράξεις την πορεία των τουρκικών εκστρατειών των δύο πρώτων χρόνων της επανάστασης και να σημειώσεις τα σημεία όπου οι ελληνικές δυνάμεις προέβαλαν αντίσταση.

► Δραστηριότητα 3

Να χαράξεις την πορεία του Ιμπραήμ και να σημειώσεις στο χάρτη τα σημεία όπου οι ελληνικές δυνάμεις προέβαλαν αντίσταση.

► Δραστηριότητα 4

Σημείωσε στο χάρτη τα σπουδαιότερα ναυτικά γεγονότα του αγώνα και φτιάξε μια *συλλογή*.

► Δραστηριότητα 5

Η πολεμική τακτική των Ελλήνων κατά τα δύο πρώτα χρόνια του πολέμου βασίστηκε στον κλεφτοπόλεμο και στον αιφνιδιασμό. Παρατήρησε τη διαμόρφωση του εδάφους στα σημεία, όπου διεξήχθησαν οι νικηφόρες για τους Έλληνες μάχες των δύο πρώτων ετών του πολέμου και προσπάθησε να εξηγήσεις πώς οι εδαφικές συνθήκες ευνόησαν την εφαρμογή αυτής της τακτικής. Να χρησιμοποιήσεις τις παρατηρήσεις σου από το φύλλο εργασίας 1 και 2

► Δραστηριότητα 6

Διάβασε τα πολεμικά γεγονότα της επανάστασης και δημιούργησε *συλλογές* με τις σημαντικότερες κατά τη γνώμη σου μάχες κάθε έτους της επανάστασης. Δικαιολόγησε την άποψη σου. Να χρησιμοποιήσεις τις παρατηρήσεις σου από το φύλλο εργασίας 1, 2 και 4

► Δραστηριότητα 7

Διάβασε τα πολιτικά γεγονότα του Αγώνα και σημείωσε του τόπους όπου πραγματοποιούνται οι Εθνικές Συνελεύσεις . Συσχέτισε τους τόπους αυτούς με σημαντικά πολεμικά γεγονότα των πρώτων ετών της ελληνικής επανάστασης. Τι παρατηρείς;

► Δραστηριότητα 8

Τοποθέτησε τις σημαίες στους τόπους όπου ανήκουν και παρατήρησε ομοιότητες και διαφορές στα σύμβολα που χρησιμοποιούν. Επίσης να διακρίνεις τις ιδέες που αποτυπώνονται στα σύμβολα που εικονίζονται.

<http://www.schools.ac.cy/klimakio/Themata/Epikaira/1821/photos/simaies/index.html>

► Δραστηριότητα 9

Από την πινακοθήκη των ηρώων διάλεξε ιστορικά πρόσωπα και τοποθέτησέ τα στους τόπους όπου έδρασαν. Αφού συμβουλευτείς και το σχολικό σου βιβλίο, να τα συνδέσεις με ιστορικά γεγονότα, πολεμικά ή στρατιωτικά του αγώνα και να αναφέρεις τη συμβολή τους σε αυτά. Μπορείς να προσθέσεις τις πληροφορίες στα σημεία στο χάρτη που σημείωσες στα φύλλα εργασίας 1, 2, και 4

► Δραστηριότητα 10

Αναζήτησε στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις που δίνονται φωτογραφικό υλικό και εικονογράφησε τα σημαντικότερα γεγονότα του αγώνα Τοποθέτησε τα ως αντικείμενα στους τόπους όπου διαδραματίστηκαν.

- http://www.schools.ac.cy/klimakio/Themata/Epikaira/1821/photos/grammatos_ima/index.html
- http://www.nationalgallery.gr/html/gr/sylloges/19os/19os_a.htm

Τάξη: Γ΄ Γυμνασίου

11 Η Συγκρότηση Νεοελληνικού κράτους

Εισαγωγή

Η σειρά δραστηριοτήτων που ακολουθεί επιδιώκει να σας εξοικειώσει με τα κυριότερα γεγονότα που σημάδεψαν τις απαρχές της συγκρότησης του νεοελληνικού κράτους και να σας επιτρέψει, μέσω των δυνατοτήτων του ηλεκτρονικού χάρτη του λογισμικού, να συνδυάσετε κάποια από αυτά με τον ιστορικό χώρο στον οποίο έλαβαν χώρα.. Σκοπός είναι να αποκομίσετε μία κατά το δυνατόν συγκροτημένη και χωρο-χρονικά συνδυασμένη εικόνα των γεγονότων αυτών μέσα από τις βασικές δραστηριότητες που ακολουθούν. Στη συνέχεια θα προχωρήσετε και σε κάποιες από τις δραστηριότητες επέκτασης, διά των οποίων θα έχετε την ευκαιρία να εμβαθύνετε τις γνώσεις σας πάνω σε κάποια επί μέρους ζητήματα και να οξύνουν την κρίση τους, τόσο με την αναζήτηση στο Διαδίκτυο για περαιτέρω πληροφορίες, όσο και με και τη σύνθεση κειμένων πάνω σε ποικίλα ιστορικά ερωτήματα που αναφύονται. Επιπλέον, ορισμένες από τις δραστηριότητες επέκτασης είναι δυνατόν να αποτελέσουν αντικείμενο ενασχόλησης σε άλλο χρόνο από όσους μαθητές εκδηλώσουν ενδιαφέρον.

Προαπαιτούμενες γνώσεις

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες που περιγράφονται, πραγματοποιούνται στον διαδραστικό χάρτη, τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε ομαδικό. Προϋποθέτουν γνώση προσανατολισμού και αναγνώριση υπομνήματος του χάρτη, όπως και εξοικείωση με το εργαλείο μέτρησης αποστάσεων και γραφής στο word. Επίσης επιθυμητή είναι η δυνατότητα εκ μέρους των μαθητών για αναζήτηση στο Διαδίκτυο μέσω των μηχανών αναζήτησης, καθώς και η ικανότητα να οργανώνουν και να ταξινομούν το υλικό που έχουν συγκεντρώσει.

Γενικές παρατηρήσεις – Στόχοι

Οι δραστηριότητες πραγματοποιούνται με τη σειρά και με την καθοδήγηση και παρότρυνση του καθηγητή. Επιδιώκεται οι μαθητές:

- να προσανατολιστούν στον γεωγραφικό χώρο του διαδραστικού χάρτη
- να συσχετίσουν ιστορικές πληροφορίες και γεωγραφικά σημεία
- να αντιληφθούν την έκταση και τα σύνορα του νεαρού ελληνικού κράτους
- να διατυπώσουν σκέψεις και θέσεις σχετικά με διάφορα ιστορικά ερωτήματα στρατιωτικού, διπλωματικού και πολιτικού ενδιαφέροντος, τα οποία σχετίζονται με τα γεγονότα που οδήγησαν στη δημιουργία και τη διαμόρφωση του χαρακτήρα του νέου ελληνικού κράτους.

► Δραστηριότητα 1

Να σχεδιάσετε στο χάρτη τα σύνορα του νέου ελληνικού κράτους όπως διαμορφώθηκαν το 1830.

► Δραστηριότητα 2

Να σχεδιάσετε στο χάρτη τις νέες περιοχές που προσαρτήθηκαν στο Ελληνικό κράτος το 1864. Από ποιά μεγάλη Δύναμη και για ποιο λόγο παραχωρήθηκαν οι περιοχές αυτές στην Ελλάδα;

► Δραστηριότητα 3

Να εντοπίσετε και να καταδείξετε στο χάρτη τις περιοχές απ' όπου ξέσπασε η νέα επαναστατική κίνηση το 1870.

► Δραστηριότητα 4

Με βάση το χρονολόγιο, να σχεδιάσετε στο χάρτη την πορεία των επαναστατικών κινημάτων που ξέσπασαν στα Βαλκάνια από το 1870 μέχρι και τη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου.

► Δραστηριότητα 5

Να σχεδιάσετε στο χάρτη με διαφορετικό χρώμα τις περιοχές που αποδίδονται στα βαλκανικά κράτη σύμφωνα με τη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (1878).

► Δραστηριότητα 6

Να σχεδιάσετε στο χάρτη με διαφορετικό χρώμα τις περιοχές που αποδίδονται στα βαλκανικά κράτη σύμφωνα με τη Συνθήκη του Βερολίνου (1881).

► Δραστηριότητα 7

Να καταδείξετε στο χάρτη τις περιοχές που προσαρτήθηκαν στην Ελλάδα μετά το 1881.

► Δραστηριότητα 8

Να απεικονίσετε με διαφορετικό χρώμα στο χάρτη τις περιοχές που απέσπασε η Ελλάς από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, από την Αγγλία και από τη Βουλγαρία, κατά το διάστημα 1864-1881;

► Δραστηριότητα 9

Να σχεδιάσετε με διαφορετικό χρώμα τις επεκτάσεις του ελληνικού κράτους διαδοχικά από το 1830 έως το 1881.

► **Δραστηριότητα 10**

Να ορίσετε στο χάρτη την περιοχή επέκτασης της Ελλάδος στις 5 Απριλίου 1897 και στις 8 Μαΐου 1897.

► **Δραστηριότητα 11**

Να καταδείξετε στο χάρτη την πορεία των τουρκικών στρατευμάτων σε βάρος της Ελλάδος μέχρι τη λήξη του πολέμου, στις 8 Μαΐου 1897.

► **Δραστηριότητα 12**

Να αναφερθείτε επιγραμματικά στο έργο της τριετίας Καποδίστρια συμπληρώνοντας τον ακόλουθο πίνακα:

Τομέας	Έργο
Εξωτερική πολιτική	1. 2. 3.
Παιδεία	1. 2. 3.
Δικαιοσύνη	1. 2. 3.
Οργάνωση στρατού	1. 2. 3.
Κοινωνική μέριμνα	1. 2. 3.
Διοίκηση	1. 2. 3.

► **Δραστηριότητα 13**

Να αναφερθείτε επιγραμματικά στο έργο της αντιβασιλείας του Όθωνα και του ίδιου του βασιλιά συμπληρώνοντας τον ακόλουθο πίνακα:

Τομέας	Έργο
Εξωτερική πολιτική	1. 2. 3.
Παιδεία	1. 2. 3.
Δικαιοσύνη	1. 2. 3.
Οργάνωση στρατού	1. 2. 3.
Κοινωνική μέριμνα	1. 2. 3.
Διοίκηση	1. 2. 3.

Τάξη: Γ΄ Γυμνασίου

12 Η Ελλάδα στους Βαλκανικούς πολέμους

Εισαγωγή

Οι δραστηριότητες που ακολουθούν επιδιώκουν να σας με κάποιες βασικές γεωγραφικές και ιστορικές πληροφορίες που σχετίζονται με τη συμμετοχή της Ελλάδας στον Α΄ και Β΄ Βαλκανικό Πόλεμο.

Καλείστε να εντοπίσετε στο χάρτη θέσεις μαχών, πορείες στρατευμάτων και άλλα γεγονότα, ώστε να αποκτήσετε μία ενιαία χωρο-χρονική αντίληψη του «ποιος», «που»-«πότε», «τι» και «γιατί» συνέβη κατά την εν λόγω ιστορική περίοδο. Στη συνέχεια προτείνονται κάποιες δραστηριότητες επέκτασης, που φιλοδοξούν να συμβάλουν στην εμπέδωση κάποιων σημαντικών πληροφοριών, στην απόκτηση ειδικότερων γνώσεων, όπως και στην ανάπτυξη προβληματισμού σε επιμέρους ερωτήματα που προκύπτουν. Οι επιλεγείσες δραστηριότητες επέκτασης μπορούν να πραγματοποιηθούν εντός του προβλεπόμενου χρόνου κάποιες όμως είναι δυνατόν να αποτελέσουν αντικείμενο ενασχόλησης σε άλλο χρόνο από μαθητές που εκδηλώνουν ενδιαφέρον. Στόχος των δραστηριοτήτων είναι να παρατηρήσετε τις περιοχές στις οποίες έδρασε ο Ελληνικός Στρατός κατά την περίοδο 1912-1913, τις ποικίλες συνέπειες που επέφερε η αποτίναξη του οθωμανικού ζυγού από τα Βαλκάνια, ο διπλασιασμός σχεδόν του ελληνικού κράτους και πληθυσμιακά και εδαφικά, σχεδιάζοντας στο χάρτη την πορεία των γεγονότων, συγκρίνοντάς τα μεταξύ τους, ώστε να κατανοήσουν τις εδαφικές αλλαγές που προκλήθηκαν, τις πολιτικές συνθήκες που διαμορφώθηκαν και τις συνέπειες που υπέστη η χώρα σε πολιτειακό, κοινωνικό, πολιτικό και πολιτιστικό επίπεδο.

Προαπαιτούμενες γνώσεις

Οι δραστηριότητες που περιγράφονται, πραγματοποιούνται στον δισδιάστατο και τρισδιάστατο γεωφυσικό χάρτη, τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε ομαδικό. Προϋποθέτουν γνώση προσανατολισμού και αναγνώριση υπομνήματος του χάρτη και εξοικείωση με το εργαλείο μέτρησης αποστάσεων και γραφής στο word. Επίσης επιθυμητή είναι η δυνατότητα εκ μέρους των μαθητών για αναζήτηση στο Διαδίκτυο μέσω των μηχανών αναζήτησης, καθώς και η ικανότητα να οργανώνουν και να ταξινομούν το υλικό που έχουν εντοπίσει και συγκεντρώσει.

Γενικές παρατηρήσεις – Στόχοι

Οι δραστηριότητες που ακολουθούν εκτελούνται διαδοχικά με την καθοδήγηση και παρότρυνση του διδάσκοντος. Επιδιώκεται να προσπαθήσουν όλοι οι μαθητές:

- να προσανατολιστούν στον γεωγραφικό χώρο του ηλεκτρονικού χάρτη
- να συσχετίσουν ιστορικές πληροφορίες και γεωγραφικά σημεία
- να διατυπώσουν προβληματισμούς και συμπεράσματα σχετικά με διάφορα ιστορικά ερωτήματα στρατιωτικού και πολιτικού χαρακτήρα, τα οποία

προκύπτουν από τη μελέτη της περιόδου γενικότερα αλλά και από τις ίδιες τις δραστηριότητες ειδικότερα.

► Δραστηριότητα 1

Να εντοπίσετε και να αποδώσετε με διαφορετικό χρώμα στο χάρτη τις περιοχές:

- της «Τριπλής Συμμαχίας»
- της «Τριπλής Συνεννόησης» καθώς και
- τις αλλαγές των συνόρων κατά την περίοδο 1908-1912.

► Δραστηριότητα 2

Με τη βοήθεια του διαδραστικού χάρτη να απεικονίσουν στο χάρτη με διαφορετικό χρώμα τις περιοχές της μέχρι το 1912.

- Ελλάδος,
- Σερβίας,
- Μαυροβουνίου,
- Βουλγαρίας και της
- Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

► Δραστηριότητα 3

Να απεικονίσετε με τη βοήθεια του λογισμικού στο χάρτη με διαφορετικά χρώματα τις συμμαχίες των χωρών του Α΄ Βαλκανικού πολέμου.

► Δραστηριότητα 4

Με τη βοήθεια του λογισμικού να απεικονίσουν στο χάρτη με διαφορετικά χρώματα τις αλλαγές των συνόρων προ της κηρύξεως του Α΄ Βαλκανικού πολέμου και της Συνθήκης του Λονδίνου (30 Μαΐου 1913).

► Δραστηριότητα 5

Να απεικονίσετε στο χάρτη με διαφορετικά χρώματα, με τη βοήθεια του λογισμικού, τις αλλαγές των συνόρων ανάμεσα στη «Συνθήκη του Λονδίνου» (30 Μαΐου 1913) και στη «Συνθήκη του Βουκουρεστίου» (28 Ιουλίου 1913).

Σε τι συμπεράσματα καταλήγετε;

► Δραστηριότητα 6

Με τη βοήθεια του λογισμικού να απεικονίσετε στο χάρτη με διαφορετικά χρώματα να απεικονίσετε τις αλλαγές των συνόρων ανάμεσα στη κήρυξη του Α΄ Βαλκανικού πολέμου και τη Συνθήκη/ Πρωτόκολλο της Φλωρεντίας. (04 Δεκεμβρίου 1913).

Ποιες περιοχές του ελληνισμού παρατηρείτε ότι δεν αποδόθηκαν στην Ελλάδα;

► Δραστηριότητα 7

Να σχεδιάσετε με τη βοήθεια του λογισμικού στο χάρτη την πορεία των επιχειρήσεων/ συγκρούσεων:

- α) του Ελληνικού Στρατού
 - β) της Σερβίας
 - γ) της Βουλγαρίας
 - δ) της Τουρκίας και
 - ε) της Ρουμανίας
- κατά το Β΄ Βαλκανικό πόλεμο.

► Δραστηριότητα 8

Να χρωματίσετε με διαφορετικό χρώμα τις περιοχές που κατείχαν οι παραπάνω χώρες.

► Δραστηριότητα 9

Να εντοπίσετε στο χάρτη τις περιοχές ανάπτυξης των ελληνικών στρατευμάτων κατά τη διάρκεια του Α΄ Βαλκανικού πολέμου.

► Δραστηριότητα 10

Να καταδείξετε στο χάρτη την πορεία για την απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης από τον ελληνικό και βουλγαρικό στρατό αντίστοιχα.

► Δραστηριότητα 11

Να απεικονίσετε στο χάρτη με διαφορετικό χρώμα εκείνες τις περιοχές ενδιαφέροντος που απετέλεσαν σημείο τριβής ανάμεσα στο βασιλιά Κωνσταντίνο και τον πρωθυπουργό Ελ. Βενιζέλο.

Τι παρατηρείς σχετικά με τη θέση και την έκταση των περιοχών αυτών;

► Δραστηριότητα 12

Να χρωματίσετε με διαφορετικό χρώμα τις περιοχές που κέρδισαν οι Βαλκανικές χώρες από την Τουρκία κατά τον Α΄ Βαλκανικό πόλεμο.

► Δραστηριότητα 13

Να καταδείξεις την πορεία ανάπτυξης των ελληνικών στρατευμάτων κατά το Β΄ Βαλκανικό πόλεμο.

► **Δραστηριότητα 14**

Να χρωματίσετε με διαφορετικό χρώμα τις περιοχές που προσαρτήθηκαν στην Ελλάδα αμέσως μετά τη λήξη του Β΄ Βαλκανικού πολέμου.

► **Δραστηριότητα 15**

Να καταδείξετε με διαφορετικά χρώματα τα κέρδη και τις απώλειες για κάθε χώρα της Βαλκανικής από τη συμμετοχή της στους Βαλκανικούς πολέμους.

13 Μικρασιατικός πόλεμος

Εισαγωγή

Οι δραστηριότητες που ακολουθούν επιδιώκουν να σας εξοικειώσουν με κάποιες βασικές γεωγραφικές και ιστορικές πληροφορίες που σχετίζονται με τη συμμετοχή της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και την επακόλουθη Μικρασιατική Εκστρατεία και Καταστροφή. Καλείστε να εντοπίσετε στο χάρτη θέσεις μαχών, πορείες στρατευμάτων και άλλα γεγονότα, ώστε να αποκτήσουν μια ενιαία χωρο-χρονική αντίληψη του «ποιος», «που»-«πότε», «τι» και «γιατί» κατά την εν λόγω ιστορική περίοδο. Στη συνέχεια προτείνονται κάποιες δραστηριότητες επέκτασης, που φιλοδοξούν να συμβάλουν στην εμπέδωση κάποιων σημαντικών πληροφοριών, στην απόκτηση ειδικότερων γνώσεων, όπως και στην ανάπτυξη προβληματισμού σε επιμέρους ερωτήματα που προκύπτουν. Οι επιλεγείσες δραστηριότητες επέκτασης μπορούν να πραγματοποιηθούν εντός του προβλεπόμενου χρόνου κάποιες όμως είναι δυνατόν να αποτελέσουν αντικείμενο ενασχόλησης σε άλλο χρόνο από μαθητές που εκδηλώνουν ενδιαφέρον. Στόχος των δραστηριοτήτων είναι να παρατηρήσετε τις περιοχές στις οποίες έδρασε ο Ελληνικός Στρατός «Στρατιά Μικράς Ασίας» κατά την περίοδο 1919-1922, τις ποικίλες συνέπειες που επέφερε η αποβίβαση και προώθηση των ελληνικών δυνάμεων στη Μ. Ασία, ο απόηχος και οι αντιδράσεις των Τούρκων και των «Συμμάχων», τα αντανακλαστικά της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στην τριετή εκστρατεία, σχεδιάζοντας στο χάρτη την πορεία των γεγονότων, συγκρίνοντάς τα μεταξύ τους, ώστε να κατανοήσουν τις εδαφικές αλλαγές που προκλήθηκαν, τις πολιτικές συνθήκες που διαμορφώθηκαν και τις συνέπειες που υπέστη η χώρα σε πολιτειακό, κοινωνικό, πολιτικό και πολιτιστικό επίπεδο.

Προαπαιτούμενες γνώσεις

Οι δραστηριότητες που περιγράφονται, πραγματοποιούνται στον δισδιάστατο και τρισδιάστατο γεωφυσικό χάρτη, τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε ομαδικό. Προϋποθέτουν γνώση προσανατολισμού και αναγνώριση υπομνήματος του χάρτη και εξοικείωση με το εργαλείο μέτρησης αποστάσεων και γραφής στο word. Επίσης επιθυμητή είναι η δυνατότητα εκ μέρους των μαθητών για αναζήτηση στο Διαδίκτυο μέσω των μηχανών αναζήτησης, καθώς και η ικανότητα να οργανώνουν και να ταξινομούν το υλικό που έχουν εντοπίσει και συγκεντρώσει.

Γενικές παρατηρήσεις – Στόχοι

Οι δραστηριότητες που ακολουθούν εκτελούνται διαδοχικά με την καθοδήγηση και παρότρυνση του διδάσκοντος. Επιδιώκεται να προσπαθήσουν όλοι οι μαθητές:

- να προσανατολιστούν στον γεωγραφικό χώρο του ηλεκτρονικού χάρτη
- να συσχετίσουν ιστορικές πληροφορίες και γεωγραφικά σημεία
- να διατυπώσουν προβληματισμούς και συμπεράσματα σχετικά με διάφορα ιστορικά ερωτήματα στρατιωτικού και πολιτικού χαρακτήρα, τα οποία προκύπτουν από τη μελέτη της περιόδου γενικότερα αλλά και από τις ίδιες τις δραστηριότητες ειδικότερα.

► Δραστηριότητα 1

Με τη βοήθεια του λογισμικού να σημειώσετε στο χάρτη ποιές περιοχές παραχωρήθηκαν στην Ελλάδα, το 1919 και σε ποιες περιοχές εκδηλώθηκαν τουρκικές αντιδράσεις.

► Δραστηριότητα 2

Με τη βοήθεια του λογισμικού να σημειώσετε στο χάρτη τις περιοχές στις οποίες οι «σύμμαχοι» μας κατά τη διάρκεια του Α΄Π.Π. (Άγγλοι, Γάλλοι, Ιταλοί) γειτνιάζαν με την περιοχή ευθύνης της Ελλάδος.

► Δραστηριότητα 3

Σε πόσες φάσεις αναπτύχθηκε ο Ελληνικός Στρατός (Στρατιά Μ. Ασίας) στο εσωτερικό της Ανατολίας; Να καταδείξετε στο χάρτη με διαφορετικό χρώμα τις περιοχές ανάπτυξης του Ε.Σ κατά τις φάσεις αυτές την περίοδο 1919-1921.

► Δραστηριότητα 4

Με τη βοήθεια του χάρτη να εντοπίσετε τις περιοχές της Σμύρνης, της Προύσας, του Εσκή-Σελί, του Αφιόν Καραχισάρ και της Άγκυρας.

► Δραστηριότητα 5

Να δείξετε στο χάρτη τις περιοχές που δέχθηκαν πρόσφυγες από τη Μικρασιατική Καταστροφή.

► Δραστηριότητα 6

Να συγκρίνετε το περιεχόμενο των Συνθηκών των Σεβρών (1920) και της Λωζάνης (1923). Να καταγράψετε επιγραμματικά τα συμπεράσματά σας

► Δραστηριότητα 7

Να σημειώσετε και να μετρήσετε στο χάρτη τις περιοχές στη Μ. Ασία που εκδηλώθηκε η αντεπίθεση των τουρκικών δυνάμεων. Τι παρατηρείτε σχετικά με την ανάπτυξη των αντίπαλων στρατών;

14 Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος

Εισαγωγή

Οι δραστηριότητες που ακολουθούν επιδιώκουν να σας εξοικειώσουν με κάποιες βασικές γεωγραφικές και ιστορικές πληροφορίες που σχετίζονται με τη συμμετοχή της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Καλείστε να εντοπίσετε στο χάρτη θέσεις μαχών, πορείες στρατευμάτων και άλλα γεγονότα, ώστε να αποκτήσουν μια ενιαία χωρο-χρονική αντίληψη του «ποιος» και «που» κατά την εν λόγω ιστορική περίοδο. Στη συνέχεια προτείνονται κάποιες δραστηριότητες επέκτασης, που φιλοδοξούν να συμβάλουν στην εμπέδωση κάποιων σημαντικών πληροφοριών, στην απόκτηση ειδικότερων γνώσεων, όπως και στην ανάπτυξη προβληματισμού σε επιμέρους ερωτήματα που προκύπτουν. Οι επιλεγείσες δραστηριότητες επέκτασης μπορούν να πραγματοποιηθούν εντός του προβλεπόμενου χρόνου κάποιες όμως είναι δυνατόν να αποτελέσουν αντικείμενο ενασχόλησης σε άλλο χρόνο από μαθητές που εκδηλώνουν ενδιαφέρον. Στόχος των δραστηριοτήτων είναι να παρατηρήσετε τις περιοχές που κατελήφθησαν από τις Δυνάμεις του Άξονα την περίοδο 1941-1944, τις ποικίλες συνέπειες που επέφερε η κατοχή, τις μορφές αντίστασης του ελληνικού λαού ως την απελευθέρωσή του σχεδιάζοντας στο χάρτη την πορεία των γεγονότων, συγκρίνοντάς τα μεταξύ τους, να κατανοήσουν τις εδαφικές αλλαγές που προκλήθηκαν, τις πολιτικές συνθήκες που διαμορφώθηκαν και τις συνέπειες που υπέστη η χώρα.

Προαπαιτούμενες γνώσεις

Οι δραστηριότητες που περιγράφονται, πραγματοποιούνται στον δισδιάστατο και τρισδιάστατο γεωφυσικό χάρτη, τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και σε ομαδικό. Προϋποθέτουν γνώση προσανατολισμού και αναγνώριση υπομνήματος του χάρτη και εξοικείωση με το εργαλείο μέτρησης αποστάσεων και γραφής στο word. Επίσης επιθυμητή είναι η δυνατότητα εκ μέρους των μαθητών για αναζήτηση στο Διαδίκτυο μέσω των μηχανών αναζήτησης, καθώς και η ικανότητα να οργανώνουν και να ταξινομούν το υλικό που έχουν εντοπίσει και συγκεντρώσει.

Γενικές παρατηρήσεις – Στόχοι

Οι δραστηριότητες που ακολουθούν εκτελούνται διαδοχικά με την καθοδήγηση και παρότρυνση του διδάσκοντος. Επιδιώκεται να προσπαθήσουν όλοι οι μαθητές:

- να προσανατολιστούν στον γεωγραφικό χώρο του ηλεκτρονικού χάρτη
- να συσχετίσουν ιστορικές πληροφορίες και γεωγραφικά σημεία
- να διατυπώσουν προβληματισμούς και συμπεράσματα σχετικά με διάφορα ιστορικά ερωτήματα στρατιωτικού και πολιτικού χαρακτήρα, τα οποία προκύπτουν από τη μελέτη της περιόδου γενικότερα αλλά και από τις ίδιες τις δραστηριότητες ειδικότερα.

► Δραστηριότητα 1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, «χρωματίσετε» στο διαδραστικό χάρτη τις κατεχόμενες στην Ελλάδα περιοχές από τις δυνάμεις του Άξονα, κατά την περίοδο 1941-1944 και να εκτιμήσουν την κατεχόμενη έκταση των παραπάνω περιοχών και να τοποθετήσουν σε σειρά τη χώρα με τη μεγαλύτερη κατοχή εδαφών στην Ελλάδα.

► Δραστηριότητα 2

Να κατατάξετε τις συνέπειες της Κατοχής στις περιοχές που κατείχοντο από τους Γερμανούς και τους Βούλγαρους.

► Δραστηριότητα 3

Έκρηξη Αντίστασης: Στο χάρτη και με τη βοήθεια του λογισμικού να εντοπίσετε και να «χρωματίσετε» τους χώρους οργάνωσης και ανάπτυξης των Αντιστασιακών Οργανώσεων.

► Δραστηριότητα 4

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, καλείστε να «χρωματίσουν» στο διαδραστικό χάρτη τις περιοχές που επλήγησαν περισσότερο από τα αντίποινα των κατακτητών κατά την περίοδο της Κατοχής.

► Δραστηριότητα 5

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να κατατάξετε τις Αντιστασιακές Οργανώσεις με βάση την ημερομηνία ίδρυσης και εκτέλεσης των επιχειρήσεων τους και να καταδείξετε τους χώρους ευθύνης τους.

► Δραστηριότητα 6

Ποια Αντιστασιακή Οργάνωση είχε τη μεγαλύτερη ανάπτυξη;

► Δραστηριότητα 7

Με βάση το διαδραστικό χάρτη του λογισμικού να μετρήσετε τις αποστάσεις της γέφυρας του Γοργοπόταμου από τα Βαλκάνια και από την Αφρική, σχετικά με τη χρήση του Σιδηροδρομικού Δικτύου. Σε ποιες παρατηρήσεις μπορείτε να καταλήξετε;

Τεχνική Υποστήριξη

Δικτυακός Τόπος : www.intracom-schools.gr και
www.chorochronos.gr

Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο : support_it@intracom-it.gr

Τηλέφωνο : 210-6679105

Fax : 210-6679106

Υπεύθυνη : κα Μπερτσά Όλγα

ΥΠΕΠΘ / ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ»

Γ' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΕΡΓΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ ΚΑΤΑ 80% ΑΠΟ ΤΟ ΕΚΤ
ΚΑΙ ΚΑΤΑ 20% ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ
«Ολοκληρωμένη Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»